

Szent Ferenc csodái (Tractatus de Miraculis)

Kezdődnek boldogságos Ferenc csodái

I. fejezet

Hogy már rendjének keletkezése is csodaszámba ment

¹ Elhatároztuk, hogy elbeszélésünk rendjében, mellyel szentséges Ferenc atyánk csodáinak bemutatására vállalkoztunk, valamennyi közt elsőnek azt a nagy csodát említjük meg, melyet a világ megintésére, felrázására, sőt megfélemlítésére szánt a Gondviselés. És ez a rend keletkezése, ezután a meddőnek termékenysége és a sokféle népnek születése.

Elgondolkodva szemlélte^[1], hogy a régi világ a bűnök fertőjében vergődik, hogy az egyházi rendek messze eltérnek az apostoli ösvény követésétől, hogy a bűnök éjszakája sietős útjának már felénél tart^[2] és a vallási életre mélységes csend borul, mikor íme, egyszerre a földön termett az új ember^[3], váratlanul új sereg tűnt elő, és a népek álmélkodva szemlélték az apostoli megújulás jeleit. Egyszerre felragyogott az Ősegyház réges-régen feledésbe merült tökéletessége, melyről annyi csodálatos dolgot hallott a világ, de melynek eleven példáját senki sem látta. Miért ne mondhatnánk tehát, hogy az utolsók elsőkké lettek^[4], mikor az atyák szíve csodálatos módon a fiakba, a fiak szíve pedig az atyákba tért^[5]? Avagy nem csodálatos-e a két rendnek^[6] ennyire fényes és világraszóló küldetése? Nem valami közeledő nagy esemény ígézetét hordja-e ez magában? Mert lám, az apotolok ideje óta még soha ilyen hatékony és csodás intésben nem volt része a világnak.

Azután csodálnunk kell a meddőnek termékenységét. Mert, bizvást mondhatjuk, igazán meddő és kitikkadt föld volt ez a szegényes szerzet; hűjával volt minden életfakasztó nedvességnek. Azután meddő volt, mert lám, sem nem aratott, sem gabonát csűrökbe nem gyűjtött^[7], sem az Úr útján teli erszényt nem hordott magával^[8]. És mégis minden reménytelenség ellenére reménységgel hitte ez a szent rend, hogy örököse lesz a világnak^[9]; erejét vesztett teste és Sárának elapadt méhe ellenére^[10] biztosra vette, hogy az isteni mindenhatóság belőle támasztja majd Izrael népét. Valóban, ennek a rendnek nincsenek teli éléstárai, sem zsúfolásig megrakott magtárai, sem nagy kiterjedésű földbirtokai, hanem csodálatos módon abból a szegénységből él, mely méltóvá teszi a mennyek országának bírására. Ó, isteni gyöngesség, erősebb az embernél^[11], mely keresztünkön viseli a dicsőséget és bőséggel árasztja el szegénységünket!

Végül láttuk, hogy ez a szülő tüneményesen rövid idő alatt elterjedt és a tengertől a tengerig nyújtotta dús hajtásait^[12]. Mindenünnen özönlöttek hozzá a népek, csoportosan tartottak feléje és minden előzetes tervezgetés nélkül, élő kövek módjára állottak össze a csodálatos építmény mintaszerű felemelésére. De nemcsak azt látjuk, hogy fiakban bámulatosan rövid idő alatt megsokasodott a rend, hanem azt is, hogy megdicsőült, mert azok közül, akiket szült, számosan már a vértanúk koronájával ékeskednek^[13], másokat viszont hitük tökéletes megvallásáért a szentek sorában tisztelünk^[14]. De most már térjünk rá mindezek kútfejére, akiről ezentúl beszélni szándékozunk.

II. fejezet

A sebhelyek csodájáról és a Szeráf megjelenésének módjáról

² Ferenc, az új ember, egészen új és különös csodával tündökölt, mikor egy egyedülálló, előtte még soha és senkinek meg nem adott kiváltsággal, tudniillik a szentséges sebhelyekkel felékesítve jelent meg, és így a halál testében hasonlatossá lett a Keresztrefeszítettnek testéhez^[15]. Ezért bármit mondjon róla az emberi nyelv, még mindig sokkal kevesebbet mond, mint amennyit megérdemelne. Fölösleges itt okot keresnünk, hisz csodával állunk szemben; de ugyanúgy fölösleges előzmények után is kutatnunk, hiszen egészen egyedülálló jelenséggel van dolgunk. Valóban, Isten emberének minden igyekvése, magán- és nyilvános életében egyaránt, az Úr keresztje körül forgott, és attól az időtől fogva, hogy a Keresztrefeszített zászlója alatt kezdett vitézkedni, életét a kereszt legkülönbözőbb titkai szőtték át. Így, mikor megtérése kezdetén búcsút készült mondani a világ csábításainak, a keresztben függő Krisztus így szólította meg őt imádsága közben, s képemásának ajkáról ezen ige hallatszott: "Ferenc, menj, és állítsd helyre házamat; mert látod, hogy egészen romokban hever." És attól az időtől kezdve szívébe kitörölhetetlenül mélyen belevésődött az Úr kínszenvedésének emlékezete; valami csodálatos áthasonulással hordozta magában és szíve azonnal olvadozni kezdett, mihelyt szólni kezdett a Kedves^[16]. Avagy nem keresztbe öltözött-e maga is, mikor a bűnbánatnak a kereszt jelével megjelölt ruháját öltötte magára^[17]? Bár ez a ruha már csak azért is megfelelt szándékának, mivel szenvedélyes rajongója volt a szegénységnek, talán még ennél is hívebben fejezte ki a szentnek a kereszt titkára vonatkozó felfogását; mert miként lelke befelé a keresztrefeszített Úrba öltözött, azonképpen teste is kifelé minden porcikájában Krisztus keresztjének vértzetét viselte, és a mögéje zárkózott sereg az alatt a lobogó alatt harcolta Isten harcát, mellyel Isten egykoron a lázadó szellemek hatalmát megtörte.

³ Íme, Szilveszter testvér, az első testvérek egyike, egy minden tekintetben példás életű szerzetes, egyszer egy aranykeresztet látott kinőni a szent szájából, mely kinyújtott karjaival csodálatos módon átfogta az egész világot. Szavahihető feljegyzésből^[18] olvassuk, hogy Monaldus testvér - egy életében, erkölcsseiben és erénygyakorlataiban egyaránt kitűnő szerzetes -, mialatt boldogságos Antal testvér a kínszenvedés titkáról beszélt, testi szemeivel keresztrefeszített állapotban látta boldogságos Ferencet.

Nemde az is rendi szokás nálunk, melyet még az első fiak jámbor hagyománya szentesített, hogy ahol csak a kereszt jelét látják a testvérek, azonnal megfelelő tisztelettel adóznak neki? Különösen kedvelt jele volt szentünknek a nagy *Tau* betű; valamennyi jel közül ezt szerette legjobban: ezzel zárta le leveleit^[19], és ezzel rajzolta tele a cellák falait. Isten kiváló embere, Pacificus testvér, a mennyei látomások látója, egy alkalommal egy nagy *Tau* betűt látott feltűnni a boldogságos atya homlokán, mely különböző színekkel volt ugyan festve, de mégis az arany fényében csillogott. Az emberi ész belátása és a katolikus meggyőződés zsinórmértéke szerint is méltónak látszott tehát, hogy akit a kereszt szeretete ilyen csodálatos módon előkészített, az a kereszt csodálatos tiszteletében meg is dicsőüljön. Valóban semmi igazabbat nem lehet róla mondani, mint amit a szent sebhelyekről mondunk.

⁴ Maga a látomás így ment végbe: Halála előtt két esztendővel a toszkánai tartományban fekvő alvernai remeteségben - ahol mélységes szemlélődésbe merülve már szinte a mennyei dicsőséget élvezte -, látomásban egy Szeráfot látott maga fölött lebegni, akinek hat szárnya volt, s aki kezeivel és lábaival egy keresztre volt szegezve. Két szárnya magasán a feje fölé nyúlt, kettő repülésre, a másik kettő pedig egész testének befödésére szolgált. Miközben ezt látta, nagy csodálkozással telt el. Mivel azonban semmiképpen sem tudta kihámozni, mire magyarázza a látomást, örömmel vegyes szomorúság szállotta meg lelkét. Egyrészt örült a kegyes tekintetnek, melyet a Szeráf reá vetett, másrészt meg a keresztrefeszítettség mély rémülettel töltötte el. Egy pillanatra sem szűnt meg törni rajta a fejét, mit is jelent voltaképpen ez a látomás. Mialatt így magánkívül ide-oda tekingetett és

semmi elfogadható magyarázatot nem tudott kieszelni, íme, a rajta végbemenő változás egykettőre megadta a keresett felvilágosítást.

Kezein és lábain ugyanis egyszerre kezdtek kiütközni a szegek nyomai úgy, mint előbb a maga fölött, a levegőben lebegő keresztrefeszített férfiún látta. Kezei és lábai középtűt szegekkel általverteknek látszottak; a szegek feje a tenyereken és a lábfejek felső részén domborodott ki, hegyük pedig az átellenes oldalon nyúlt ki. A szegek feje a kezeken és lábakon kerek és fekete volt, fejük pedig hosszúkás és visszagörbített, és a húsból kiemelkedve szemmel láthatólag kimeredtek környezetükből. Jobb oldalán, mintha lándzsával ütötték volna át, egy pirosas heg volt, melyből gyakran vér szivárgott, és ilyenkor az alsó ruhán kívül számtalanszor tunikáját is átnedvesítette.

Isten embere, az angyali tisztaságú Rufinus testvér, mikor egy alkalommal fiúi gyöngédséggel dörzsölte a szent atyát, bemélyesztett kezével érezhetően érintette sebeit. Isten szentje fájdalmasan felszisszent az érintésre, a testvér kezét hevesen ellökte magától, és így kiáltott rá: "Legyen hozzád irgalmas az Úr!"

⁵ Végül, mikor két esztendővel később bekövetkezett boldog kimúlásakor a siralom völgyét a mennyei hazával cserélte fel, és a csodálatos esemény híre megfoghatatlan gyorsasággal eljutott az emberek füléhez; rengeteg nép verődött össze, mely egyértelműen az Úr nevét dicsőítette és magasztalta. Odasereglett Assisi egész lakossága, odaözönlött az egész környék. Mindenki látni kívánta az új csodát, melyet Isten újonnan állított bele a világba. A csoda újszerűsége vidám öröme változtatta a sírást, és a test szerinti látást álmélgódásra és elragadtatásra költötte. Ott látták maguk előtt Krisztus szentséges sebhelyeivel ékesített boldog testét, kezein és lábain nem is a szegek lyuggatását, hanem magukat a szegeket, melyeket az isteni erő csodálatos módon húsból formált ki és húzával forrasztott egybe; s melyek bármely oldalról jövő nyomásra kifeszített húr módjára az ellenkező oldalra pattantak vissza. Oldalát szintén vérrel aláfutottnak látták.

Mi, akik ezt most mondjuk, szintén láttuk a sebhelyeket; akik most kezünkkel papírra vetjük ezeket a sorokat, valamikor ugyanezekkel a kezekkel érintettük őket; akik most ajkunkkal bizonysgot teszünk mellettük, előbb könnyben úszó szemekkel merengtünk fölöttük, és akik egyszer a szent evangélium érintésével esküt tettünk rájuk, egész életünkre valljuk igaz voltukat. Különben a szent életében rajtunk kívül más testvérek is látták a sebhelyeket; holta után pedig legalább ötvenen hódoltak előttük, a világiak nagy sokaságáról nem is szólva. Kétkedésre tehát nincsen semmi ok; az örök jószág bőséges kitárulásának kétségbevonására se okunk, se jogunk nincs! Ó, bárcsak adná az Isten, hogy ennek a szeráfi szeretetnek jegyében minél több tag forrana össze a Fővel, Krisztussal, és érdeméért a harcban méltóknak találhatnának hasonló fegyverekre, a mennyek országában pedig a dicsőség hasonló fokára emelkednének! És vajon ki volna olyan esztelen, aki azt merné állítani, hogy mindez nem tartozik hozzá Krisztus dicsőségéhez?

De most már lássuk a hitetleneket ért büntetéseket, hogy a közömbösök okulást, a hívők pedig még mélyebb ragaszkodást merítsenek belőlük.

⁶ Az apuliai tartományban fekvő Potenza városában élt egy Rogerius nevű pap, az ottani székesegyház kanonokja, egy köztiszteletben álló ember. A derék pap, mivel már hosszabb ideje betegeskedett, egy napon azzal a feltett szándékkal lépett be a templomba - melyet többek közt boldogságos Ferencnek stigmákkal ékes képe is díszített -, hogy kizárólag gyógyulásért fog imádkozni. Mialatt azonban a sebhelyeken pihentette tekintetét, engedte, hogy gondolatai elkalandozzanak, és a kétkedés fullánkját nem próbálta a belátás segítségével idejében elfordítani magától. Az ősi ellenség ösztönzésére szertecsapongó lelkében így kezdett magában beszélni: "Hát csakugyan igaz volna, hogy ez a szent ilyen feltűnő csodával fényeskedett, avagy övéinek jámbor csalása volt az egész? Nyilván úgy lesz a dolog, hogy csak kiagyalt tákolmánnyal állunk szemben; nem lehetetlen, hogy éppen a testvérek műve. Hiszen, ha ez igaz volna, felülmúlná az emberi értelmet és ésszel teljességgel

felfoghatatlan volna."

Ó, esztelen ember! Annál esztelenebb, mivel az isteni titok előtt annál mélyebb alázattal kellett volna meghajolnod, minél kevésbé tudtad azt megérteni. Tudnod kellett volna - ha ugyan volt benned belátás -, hogy Istennek semmibe se kerül folyton új csodákkal megújítani a világot és dicsőségének növelésére olyan csodákat művelni bennünk, amelyeneket másokban nem művelt.

De lám, mi történt? Mialatt a pap ilyen gondolatokkal foglalatoskodott, az Úr olyan súlyos sebet ütött rajta, hogy a szenvedésből^[20] tanulja meg: ne káromkodjon többé. Balkezének tenyerén - balkezes volt ugyanis - hirtelen égő fájdalmat érzett, és ugyanakkor olyasféle hangot hallott, mely a hajítógépből kilőtt lándzsa zúgásához hasonlított. Egyrészt sebet fájdalva, másrészt meg a hangon csodálkozva menten lehúzta kesztyűjét; tudniillik kesztyűs kézzel állott. És íme: míg korábban kezén a legkisebb sérülés nyoma sem látszott, most pontosan a közepén egy seb éktelenkedett, mely a nyíl okozta befúródáshoz hasonlított, s melyből olyan perzselő hőség áradt, hogy úgy érezte, azon nyomban elolvad. És csodálatos! A kesztyűn semmiféle sérülés nyoma nem látszott; így a büntetésből ütött lappangó seb tökéletes mása volt az oldal rejtett sebének.

⁷ Két napon át jóformán mást sem tett, mint hogy kiabált és ordított a szörnyű fájdalomtól, és mindenki előtt feltárta hitetlen szívét. Most már bezzeg fennen hangoztatta, hogy szentül hiszi Szent Ferenc sebhelyeinek igazságát, és esküvel állította, hogy a kételkedésnek minden kísértését száműzte lelkéből. Egyúttal nagy áhítattal kérte Isten szentjét, hogy szent sebhelyeinek érdeméért siessen segítségére; sok könyörgését könnyeinek bőséges áldozatával nyomatékozta. És csodálatos! Mihelyst megtagadta hitetlenségét, lelkének gyógyulását azon nyomban követte testének felépülése is. Fájdalma egészen megszűnt, heve megenyhült és a sebnek semmi nyoma nem maradt vissza. A pap attól az időtől kezdve mély alázattal viseltetett Isten, és odaadó tisztelettel a szent iránt, a rendi testvérekhez pedig siring tartó barátság fűzte.

A különös nagy csodának igazságát esküvel is megerősítették, és még inkább nyomatékozta a helybeli püspök esküje. Mindörökre csodálatos marad Isten áldott hatalma, mellyel Potenza városában ilyen nagy dolgot művelt.

⁸ A római nemes asszonyoknak, akár özvegyek, akár férjesek - különösen akiknél a nemesség kiváltságához megfelelő vagyon is járul, és akiknek szívébe Krisztus különleges szeretetet oltott -, az a szokásuk, hogy házukban egy imádkozásra alkalmas kamrácskát, illetve szobát rendeznek be, és azt valami festett képpel, rendszerint annak a szentnek képével díszítik fel, akit különösen tisztelnek. Az egyik úrnő, aki egyaránt kitűnt erkölcsének tisztaságával és származásának előkelőségével, Szent Ferencet választotta pártfogójául. Megfestett képét ott tartotta titkos kamrájában, melyben titokban imádni szokta az Atyát. Az egyik napon különös áhítattal végezte imádságát, és szemével figyelmesen fürkészte a szent sebhelyeket. Mivel azonban sehol sem látta őket, fájdalmas meglepetésében módfölött elcsodálkozott. Pedig a dologban nem volt semmi csodálni való: a sebhelyek egyszerűen azért nem látszottak, mivel a festő elmulasztotta odafesteni őket. Az asszony napokon át évődött a dolgon, de szólni senkinek sem szólt róla. Közben gyakran megtekintette a képet, és mindig fájó érzéssel pihentette rajta tekintetét. És íme, egy napon feltűntek rajta a csodálatos jegyek, mint más képeken is látszani szoktak: az isteni mindenhatóság pótolta azt, amit az emberi művészet elmulasztott.

⁹ Az asszony csak ámult-bámult és remegett a meglepetéstől; azonnal hívatta leányát, aki készséggel követte hívását, és miután elmondta neki az esetet, vallatóra fogta, hogy eddig csakugyan sebhelyek nélkül látta-e a képet. A lány erősen állította és esküvel is bizonyította, hogy a kép előbb valóban sebhelyek nélkül való volt, most ellenben valóságos sebhelyek látszanak rajta. Mivel azonban az emberi ész számtalan tévedésbe esik és kétségbe vonja az igazságot, az asszony szívét ártalmas kételkedés szállotta meg: hátha kezdettől fogva így volt

megfestve a kép. Isten ereje azonban, nehogy az első csoda szégyent valljon, másodikkal tetézte azt. Tudniillik a sebhelyek egyszerre eltűntek a képről és a kép a megkülönböztető jegyeiktől megfosztva csupaszon maradt. Így a második jel megerősítője lett az elsőnek. Én magam is láttam ezt az erényekkel ékes özvegyet; láttam és készségesen megvallom, hogy világi ruha alatt valóban Krisztusnak szentelt lelket hordott.

¹⁰ Értelmünket születésünktől fogva annyira körülfonják érzéki benyomásaink és szerte csapongó képzelődéseink, hogy állandóan hullámzó képzeletünk hatása alatt számtalanszor még olyasminek a kétségbevonására is kényszerítve érezzük magunkat, aminek igazságában pedig hinnünk kellene. Ezért nemcsak a szentek csodáit hisszük el nehezen, hanem még üdvözülésünk kérdésében is sokféle akadállyal kell megküzdenie hitünknek.

Egy kisebb testvér, aki prédikálással foglalkozott és kifogástalan életű ember volt, sokáig rendületlenül hitt a szent sebhelyek történeti valóságában. Egyszer azonban - vagy mert engedett a természetes hajlandóságnak, vagy mert a kelleténél többet foglalkozott a csodával -, a kételkedés árnyéka vetődött lelkére. Mindenesetre érdemes lett volna a lelkében dúló harcot közelebről megfigyelni; eszével az igazságnak fogta pártját, képzelődése ellenben mindegyre az ellenkező irányba hajlított. Értelme, szolid érvekre támaszkodva azt bizonyította, hogy valóban úgy van, ahogyan állítják, és ahogyan - minden más pozitív bizonyítéktól eltekintve is - az Anyaszentegyház hite tanítja. Másrészt meg az érzéki benyomások a csoda ellen tusakodtak; már csak azért is, mivel az egész természeti renddel ellentétben levőnek látszott, és mert még soha sem volt rá példa.

Egy napon késő este és a meddő küszködésbe belefáradva lépett szobájába a testvér; értelmének ellenállása egyre gyengült, képzelődésének merészsége ellenben észrevehetően megnőtt. Alvás közben megjelent neki Szent Ferenc sáros lábakkal, alázatos szigorúsággal és elnézően haragos arccal.

- Micsoda harc dül benned? - kérdezte. - Micsoda kételkedés szennyezi be lelkedet? Nézd kezeimet és lábaimat.

Míg azonban összetett kezeit szabadon látta, sárral vastagon borított lábain nem tudta kivenni a sebhelyeket.

- Tisztítsd le előbb lábaimról a sarat - mondotta a szent -, és azután lásd a szegek helyét.

A testvér tehát azonnal a szent lábai után nyúlt, és úgy tűnt neki, mintha csakugyan letisztította volna róluk a sarat, és közben kezével érintette volna a szegek helyét. Reggelre kelve tüstént sírásra fakadt és előbbi, bizonyos értelemben sáros gondolatait nyilvános bűnvallomással engesztelte ki.

¹¹ Hogy pedig mindenki lássa, hogy Krisztus győzhetetlen bajnokának szentséges sebhelyei milyen hatékonyak, s azonfelül, hogy egészen különleges jóindulat jelei és a legfőbb szeretet kiváltságselevei, melyeket a világ nem győz eleget bámulni, milyen hatalmas fegyverek Isten kezében; biznyságul legyen szabad egy újabban Spanyolországban, a kasztíliai királyságban történt nyilvánvaló csodára hivatkoznunk. Élt ott két ember, akik a legádázabb gyűlölettel törtek egymás ellen. Gyűlöletük nem ismert határt, egymás ellen való acsarkodásuk egy pillanatra sem tudott elpihenni, és a kölcsönös sértéseken kelt fájdalmuk mindaddig nem akart enyhülni, míg csak egyikük a másiknak kezétől kegyetlen halállal halált nem hal. Ezért mindketten állig felfegyverkezve és nagyszámú kísérettel jártak, és gyakran cselet vetettek egymásnak, mivel nyíltan mégsem lehetett ilyen gátságot elkövetni. Egy napon késő este, mikor már besötétedett, véletlenül egy kifogástalan életű és jóhírű ember haladt át azon az útszakaszon, melyen a cinkosok egyike vetélytársa életére törve lesben állott. Emberünk szokásához híven a kompletórium^[21] befejezése után a testvérek templomába sietett, hogy ott elvégezze szokásos imádságát, mivelhogy igen nagy tisztelője volt boldogságos Ferencnek. Mikor a kérdéses helyre ért, a sötétség fia menten a világosság fia ellen támadtak^[22], mert a sötétben halálra keresett ellenfelüknek nézték. Miután minden oldalról halálos sebeket ejtettek rajta, félholtan otthagyták az útfélen. A hóhérok legkegyetlenebbike utoljára torkába döfte

kardját, és mivel hamarjában nem tudta azt kihúzni, benne hagyta a sebben.

¹² Az emberek mindenünnen odacsődültek és az egész szomszédság égis ható jajszóval siratta az ártatlan ember halálát. Mivel még volt benne némi élet, az orvosok körében az a vélemény kerekedett felül, hogy a kardot egyelőre nem kell kihúzni a sebből. Talán a gyónásra való tekintettel tették ezt; hogy tudniillik az embernek módjában legyen esetleg jelekkel elvégezni gyónását. Egyébként az orvosok egész éjjel a vérzés elállításán és a sebek bekötözésén fáradoztak. A reggeli órákban azonban, mivel a sok és mély seb miatt semmire sem mentek, abbahagyták a munkát. A kisebb testvérek, akik az orvosokkal együtt ott állottak az ágy körül, mély fájdalommal eltelve várták barátjuk kimúlását. Ám ekkor megszólalt a barátok reggeli imaórára hívó harangja. A beteg felesége a harangszó hallatára sóhajtozva odament az ágyhoz és így szólt: "Uram, kelj fel gyorsan, menj a reggeli imaórára, mert íme, harangod szava hív!" És lám, aki az imént még haldoklani látszott, most ismételen felsóhajtott és dadogó ember módjára sziszegő hangokat próbált kiadni. Azután kezét a torkába szúrt kard felé emelve mintha integetni akart volna valakinek, hogy húzza ki. És csodálatos! A kard abban a pillanatban kiugrott helyéből, és mintha valami vasgyúró dobta volna, mindnyájuk szeme láttára egészen az ajtóig repült. Utána a beteg felkelt, teljesen meggyógyult, és mintha csak álomból ébredt volna, hirdette az Úr csodatetteit.

¹³ E látványra valamennyiük szívét olyan csodálkozás fogta el, hogy szinte magukon kívül voltak és azt hitték, hogy kísértetet látnak. A meggyógyult ember azonban így szólott hozzájuk: "Ne féljetek és ne higgyétek, hogy üres fantomot láttok, mert Szent Ferenc, akinek egész életemben mindig buzgó tisztelője voltam, épp most ment el tőlem és teljesen kigyógyított minden bajomból. Szentséges sebhelyeit külön-külön hozzáérintette minden sebemhez és édes kenetükkel valamennyit meggyógyította; érintésükkel, mint látjátok, minden tört csontomat helyrehozta. Mikor a keblemből felszakadt sóhajtásokat hallottátok, úgy látszott, mintha a szentséges atya távozni készülne anélkül, hogy a torkomba szúrt kardot kihúzná. Én erőtlen karommal intettem neki, mivel beszélni nem tudtam, hogy a kardot is húzza ki, mert az jelenti számomra a közvetlen halálveszélyt. Erre ő rögtön megragadta a kardot, és amint mindnyájan láttátok, erős karral messze eldobta. És így, miután előbb szentséges sebhelyeivel toroksebemet is megérintette és végigsimogatta, olyan tökéletesen meggyógyított, hogy most testem olyan épnek látszik, mintha semmi vágás vagy törés nem lett volna rajta." Ki ne csodálkoznék tehát ennek hallatára, és ki merné állítani, hogy amit a szent sebhelyekről állítanak, az nem isteni dolog?

III. fejezet

Az érzéketlen teremtmények s főleg a tűz fölött gyakorolt hatalmáról

¹⁴ Abban az időben, mikor Isten embere szembetegsége miatt orvosi kezelésnek volt kénytelen alávetni magát, egyszer orvost hívtak hozzá...^[23]

¹⁵ Boldogságos Ferenc egyszer az egyik remeteségbe készült, hogy ott szabadabban szentelhesse magát az elmélkedésnek...^[24]

¹⁶ Gagliano-Aterno népes és tekintélyes község a sulmonai egyházmegyében. Élt itt egy Mária nevű asszony, akit az élet megpróbáltatásai Istenhez térítettek, s aki a legnagyobb odaadással viseltetett Szent Ferenc iránt. Az asszony egy napon egy teljesen víztelen hegyre indult az ott viruló juharfák ápolására. Mivel azonban elfelejtett vizet vinni magával, a perzselő hőségben hamarosan égető szomjúság kezdte gyötörni. Mikor már egyáltalán nem tudott dolgozni és szinte félholtan vergődött a földön, pártfogójához, Szent Ferenchez kezdett könyörögni. Ekkor a nagy kimerültségtől rövid időre elszunnyadt. És íme, odajött hozzá Szent Ferenc és nevével szólítva őt ezt mondta neki:

- Kelj fel és igyál a vízből, melyet neked és sok másnak nyújt az isteni bőkezűség.

Az asszony a hang hallatára megmozdult, de a fáradságtól elnyomva megint elszenderült. Második hívásra a szertelen kimerültségtől újból visszahanyatlott a földre. Végre harmadik hívásra a szent parancsának engedelmeskedve felállott, és egy közeli páfránybokrot megragadva azt gyökerestől kiszakította a földből. Mivel a növény gyökerét egészen nedvesnek találta, kézzel és egy kis fadarabkával ázni kezdett körülötte. A gödör egykettőre megtelt vízzel, és a picinyke ér hamarosan forrássá dagadt. Az asszony jót húzott belőle; utána pedig megmosta vele szemeit, melyek hosszas betegeskedése következtében egészen elhomályosodtak úgy, hogy semmit sem tudott velük tisztán kivenni. A mosásra azonban felragyogtak szemei, és a régi elmosódó bizonytalanság helyett minden új ragyogásban tűnt fel előtte.

Az asszony azonnal hazasietett és Szent Ferenc dicsőségére késedelem nélkül elbeszélte mindenkinek a vele történt nagy csodát. Így az esetnek hamar híre futott és messze tájakig elhatott. Mindenünnen tömegesen özönlöttek a különféle betegségekben sínylődő betegek és ott, miután előbb lelkük üdvösségére gyónást végeztek, minden bajuktól megszabadultak. A vakok visszanyerték látásukat, a sánták járásukat, a vízibetegségben szenvedők lelapadtak és a legkülönbözőbb betegségek ellen a leghatékonyabb orvosszerként használták a vizet. A kristálytisztá vizű forrás most is megvan s melléje idővel Szent Ferenc tiszteletére oratóriumot építettek.

¹⁷ Abban az időben, mikor Szent Ferenc súlyos betegen feküdt a San Urbanó-i remeteségben, egyszer felcserepesedett ajakkal egy korty bort kért, de azt válaszolták neki, hogy egyetlen csepp bor sem található a házban. Erre vizet hozatott és azt megjelölte a kereszt jelével. A víz abban a pillanatban más elemmé változott át, elveszítette eredeti ízét és új ízt öltött; ami előbb tiszta víz volt, az most a legnemesebb borrá változott. Íme, ami nem tellett ki a szegénységtől, azt megtette az ételszentség. Megízlelése után Isten embere olyan gyorsan felgyógyult, hogy ha csodálatos gyógyulásának a csodálatos átváltozás volt a felidéző oka, ugyanakkor a csodálatos átváltozásnak a csodálatos gyógyulás volt legbeszédesebb bizonyága.

¹⁸ A rieti tartományban egyszer veszedelmes pestis dühöngött; különösen az ökrök között pusztított borzalmasan úgy, hogy utoljára már alig maradt élő ökör az egész tartományban. Ekkor egy istenfélő embernek álmában tudomására jutott, hogy azonnal a testvérek közel eső remeteségébe kell indulnia; ott az akkor ott időző boldogságos Ferenc mosdóvizéből, illetve lábvizéből merítenie, és azzal valamennyi ökröt meghintenie. Emberünk, már csak anyagi érdekeire való tekintettel is, jó korán felkelt, a kérdéses remeteségbe indult, és ott a testvérek segítségével, de a szent tudta nélkül, megszerezte a mosdóvizet, és azt a kapott parancsnak megfelelően az ökrökre locsolta. És íme, Isten kegyelméből a pusztító betegség abban az órában megszűnt, és nem dült tovább abban a tartományban.

¹⁹ Egyes vidékeken a népek buzgó áhítata gyakran kenyeret és más ételeket ajánlott Szent Ferencnek megáldás céljából. Ezeket Isten különös kegyelméből hosszú időn át tartogatták anélkül, hogy a legkisebb bomlás is mutatkozott volna rajtuk, és élvezésükre a betegek meggyógyultak. De az is bebizonyosodott, hogy pusztító villámcsapások és jégverés ellen is hatékony gyógyszerek ezek a megáldott ételek. Sőt, egyesek tapasztalatából az is kiderült, hogy a szent által viselt kötél vagy ruhái egyes darabjainak érintése szintén alkalmas a betegségek és lázak elűzésére és a régóta áhított egészség visszaszerzésére. Mikor Karácsony szent ünnepén a betlehemi kisdéd jászolának emlékét ülte és a kisdéd Jézus körül misztikus módon mindent az eredeti jelenetre emlékeztető módon rendezett el, a történt nagy csodák közt, melyeket Isten mutatott, a jászolból kiemelt széna sokaknak üdvösséges gyógyszerül szolgált, főleg várandós asszonyoknak és ragályos betegségbe esett barmoknak.

De ennyi legyen elegendő az érzéketlen teremtményekről; most mondjunk egyet s mást az érző lények engedelmességéről.

IV. fejezet

Az érző lények fölött gyakorolt hatalmáról

²⁰ Maguk a teremtmények is igyekeztek szeretettel viszonzni Szent Ferenc szeretetét és hálával fizetni vissza jótéteményeiért. Mikor egyszer a spoletói völgyet járta, Bevagna közelében egy helyen a legkülönbözőbb madaraknak megszámlálhatatlan sokaságát találta egybeseregelve. Isten szentje, mikor megpillantotta a madarakat, a Teremtő iránti különös szeretetéből kifolyólag, mellyel minden lényt szeretett, gyorsan odafutott hozzájuk, és mintha csak eszes lények lettek volna, szokásos módon köszöntötte őket. Mivel pedig a madarak mozdulatlanok maradtak, egészen közel ment hozzájuk, fel s alá járkált közöttük és ruhájával súrolta fejüket és testüket. Közben mérhetetlen örömmel és csodálkozással telt el és váltig intette őket, hogy ne szűnjenek meg Isten igéjét hallgatni.

-Madártestvéreim! - mondotta - nagyon, de nagyon kell dicsérnetek a ti Teremtőtöket és egy pillanatra sem szabad megszűnnötök Őt szeretni, mert lám, tollakkal ruházott fel benneteket és szárnyakat adott a repülésre. Minden más teremtménynél szabadabbnak alkotott benneteket és a tisztaságos levegőt rendelte számotokra.

Erre a madarak a maguk módján különös örömeiknek adtak kifejezést: nyakukat nyújtogatták, szárnyukat emelgették, csőrüket tátogatták és a lehető legnagyobb figyelemmel tekintettek rá. Mindaddig nem mozdultak el helyükről, míg csak a kereszt jelével meg nem áldotta őket és engedélyt nem adott nekik a távozásra. Mikor visszatért a testvérekhez, hanyagsággal kezdte magát vádolni, amiért mindezt nem prédikált a madaraknak. És ettől a naptól kezdve nem szűnt meg a madarakat és az okatlan állatokat, sőt az érzéketlen lényeket is a Teremtő dicséretére és szeretésére buzdítani.

²¹ Egyszer egy Alviano nevű helységbe ment a szent prédikálni. A nép már együtt volt, és ő megadta a jelet a beszéd megkezdésére. Az ott fészkelő fecskék azonban olyan éktelen lármát csaptak, hogy emiatt egyetlen szavát sem lehetett hallani. Erre az összes jelenlevők füle hallatára így szólt:

-Fecske nővéreim, ideje már, hogy én is szóhoz jussak, mert ti már ugyancsak kibeszéltétek magatokat. Halljátok meg tehát Isten igéjét^[25] és maradjatok veszteg, míg az Úr beszéde be nem teljesedik.

És azok, mintha csak eszes lények lettek volna, abban a pillanatban elhallgattak és mindaddig el nem mozdultak helyükről, míg csak be nem fejeződött a prédikáció. És valahányan csak látták ezt, mindnyájan csodálkozással teltek el és magasztalták érte Istent.

²² Parma városában egyszer egy fecske éktelen csivitelésével annyira zavart egy diákot, hogy elmélkedő helyén nem tudott mit kezdeni. Kissé türelmetlenül így kezdett magában beszélni: -Ez a fecske minden bizonnyal azok közül való, melyek, mint olvassuk, egyszer mindaddig nem engedték Szent Ferencet prédikálni, míg csak hallgatást nem parancsolt nekik.

Majd a fecskéhez fordulva így szólt:

- Szent Ferenc nevében parancsolom neked, hogy engedd magadat megfogatni.

Erre a madár rögtön kezére szállott. A diák elcsodálkozott ezen és azonnal visszaadta neki szabadságát; de csivitelését soha többé nem hallotta.

²³ Boldogságos Ferenc egyszer a Rieti-tavon át vette útját a grecciói remeteségbe...^[26]

²⁴ Más alkalommal, mikor ugyanazon a tavon hajózott, a kikötőben egy nagy eleven hallal lepték meg. Ő rendes szokása szerint testvér néven szólította a halat és a bárka egyik oldalán visszaeresztette a vízbe. A hal pedig, mihelyt vizet ért, nagy játékba kezdett és ezzel nagy gyönyörűséget szerzett a szentnek úgy, hogy nem győzte eleget magasztalni érte az Úr Krisztust. És mindaddig nem távozott el, míg csak parancsot nem kapott rá a szenttől.

²⁵ Mikor boldogságos Ferenc egyszer szokása szerint az emberek tekintete és csacsogása elől menekülve egy remeteségben vontta meg magát, az ott fészkelő sólyom nagy barátságot kötött vele...^[27]

²⁶ Egy sienai nemes ember egyszer egy fácánt küldött az akkor betegeskedő boldogságos

Ferencnek...^[28]

²⁷ Isten szentjének porciunkulai cellája közelében egy fügefán egy tücsök tartózkodott és gyakran rázendített kellemes ciripelésére...^[29]

²⁸ Szent Ferenc, mikor egyszer egy szegényes helyen tartózkodott, agyagedényből ivott. Távozása után a méhek csodálatos művészettel sejtjeikkel szőtték tele az edényt. Ily módon akarták jelezni az isteni szemlélődés édességét, melyből ott olyan bőven merített.

²⁹ Grecciói tartózkodásában egyszer egy eleven nyúllal kedveskedtek neki. Ez mikor ismét a földre tették, hogy menjen, amerre jónak látja, a szent hívására gyors iramodással az ölébe ugrott. A szent nagy szeretettel fogadta és édes szavakkal intette, hogy ne engedje még egyszer megfogatni magát. Utána megáldotta és megparancsolta neki, hogy térjen vissza az erdőbe.

³⁰ Mikor a Perugiai-tó szigetén tartózkodott a szent férfiú, hasonló eset történt egy tengeri nyúllal, mely pedig a legnehezebben megszélídíthető állatok közé tartozik.

³¹ Isten embere egy alkalommal Sienából a spoletói völgybe jövet egy mezőre ért, melyen nagyszámú juh legelészett. Ő rendes szokása szerint szeretettel köszöntötte az állatokat, mire azok felemelt fővel mind hozzá tódultak és hatalmas bégetéssel viszonyozták köszöntését. Helyette figyelmes szemmel kísérte a juhok magatartását, és mivel a többi testvérrel valamivel hátrább haladt, így szólt hozzájuk:

- Láttátok, mit műveltek a juhok szent atyánkkal? Valóban - mondotta - nagy szent ő, mert íme, még az oktan állatok is atyjukként tisztelik, és még az esztelen lények is megismerik benne Teremtőjük barátját.

³² A pacsirták, egyébként a nappali fény kedvelői és az alkonyi homály ellenségei, azon az estén, melyen Szent Ferenc e világból Krisztushoz költözött, annak ellenére, hogy a közeledő éjszaka homálya már meglehetősen előre haladt, mégis nagy számmal lepték el a ház tetejét és nagy zajjal keringtek fölötte, s nehéz volt eldönteni, hogy énekükkel örömkönek vagy fájdalomnak akartak-e kifejezést adni. Fájdalmas öröm és örvendező fájdalom szakadt fel szívükből vagy azért, mert a fiak árvaságát siratták; vagy azért, mert az atyának az örök dicsőségbe jutását hirdették. A városi örök, akik szokásos módon őrizték a lakóhelyét, csodálkozással teltek el, és másokat is csodálkozásra készítettek.

V. fejezet

Miként állott az isteni jóság mindig készen Szent Ferenc kívánságainak teljesítésére

³³ Ennek az embernek nemcsak a természet szolgált mindig készségesen, hanem magának a Teremtőnek kegyes jóvolta is állandóan rendelkezésére állott. Atyai jóságával szinte megelőzte kívánságait; és mint olyan embernek, aki tökéletesen rá hagyatkozik, szolgáló készségében mindenben segítségére volt neki. A javak hiányának érzését azon nyomban követte a kielégítés, a vágyat a beteljesülés.

Megtérése hatodik esztendejében a vértanúság vágyától sarkallva Szíriába akart hajózni. Mikor azonban hajóra szállott, hogy tervét végrehajtsa, az ellenkező szelek dühöngése társaival együtt a szlavón partra vetette. Mivel látta, hogy számításában csalódott, rövid habozás után bizonyos anconai hajósokhoz fordult és kérte őket, hogy vigyék őt is magukkal. Ezek azonban az útiköltség hiánya miatt kereken megtagadták kérése teljesítését. De Isten szentje az Úr jóságában bízva ennek ellenére társával együtt mégis a hajóra lopakodott. És íme, a Gondviselés rendeléséből abban a pillanatban egy teljesen ismeretlen ember jelent meg, dúsan megrakva élelmiszerekkel. Ez magához intett egy istenfélő hajóst és így szólt hozzá:

- Fogd ezeket és szükség esetén juttass belőlük bőkezűen a hajón rejtőző szegényeknek. Így is történt. Mivel azonban közben nagy vihar támadt, a hajósok több napon át küszködtek

az evezéssel. Ezalatt élelmiszer-készleteik teljesen kimerültek, a szegény Szent Ferencéi ellenben még jóformán érintetlenül állottak. Sőt Isten különös kegyelméből és jóságából annyira megszapordtak, hogy, bár a hajóút még sok napig tartott, egészen az anconai kikötő eléréséig bőségesen elegendők voltak valamennyiük szükségletének kielégítésére. A hajósok tehát, mikor látták, hogy Isten szolgájának, Ferencnek érdeméért menekültek meg a tenger veszedelmeitől; hálát adtak a mindenható Istennek, aki szentjeiben mindig olyan csodálatosnak és szeretetre méltónak mutatkozik^[30].

³⁴ Szent Ferenc tervezett marokkói útjának megghiúsulása után Spanyolországból visszajövet súlyosan megbetegedett. Az éhség, kimerültség és vendéglátó gazdájának faragatlan durvasága annyira megviselték, hogy három napra beszélőképességét is elveszítette. De azután hamarosan összeszedte magát, és mialatt Bernát testvérrel tovább róttá az utat, azt találta mondani, hogy szívesen ennék, ha volna, valami madárkából. És íme, a mezőségen át egyszerre csak egy lovas vágatott oda, kezében a legízletesebb madárral és így szólt boldogságos Ferenchez:

- Isten szolgája, fogadd jó szívvel, amit az isteni jóság küld számodra.

Ő természetesen örömmel fogadta az ajándékot, és mivel azt látta belőle, hogy Krisztus gondoskodik róla, nem győzte Őt eleget áldani.

³⁵ A szegények atyja egyszer betegen feküdt a rieti püspöki palotában. Egy napon elnyűtt ruhájába burkolózva így szólt egyik kíséretjéhez, akit gvárdiánnak rendelt maga fölé:

- Szeretném, testvérem, ha egy habitusra való posztót tudnál keríteni.

A testvérnek, mikor ezt hallotta, ugyancsak főtt a feje, hogyan lehetne az annyira szükséges és olyan alázatosan kért posztódarabot előteremteni. Másnap már jókor reggel a kapu felé vette útját, hogy a városban próbáljon posztót szerezni. És íme, a kapu előtt egy embert talált, aki éppen vele akart beszélni.

- Isten nevében - mondta az ismeretlen -, fogadd el tőlem, testvér, ezt a hat személyre elegendő posztót, egyet tarts meg magadnak, a többit pedig lelkem üdvösségére oszd szét legjobb belátásod szerint!

A testvér nagy örömmel tért vissza Szent Ferenchez és elújságolta neki az égből pottyant ajándék történetét. Mire az atya így válaszolt neki:

- Fogadd el a ruhákat, mert abból a célból küldték, hogy szükségletem ily módon nyerjen kielégítést. Hála legyen Annak - folytatta -, akinek mintha egyes-egyedül mireánk volna gondja^[31].

³⁶ A boldogságos férfiút, mikor egy remeteségben tartózkodott, orvosa, beteg szemeinek kezelésére mindennap meglátogatta. Egy napon a szent így szólt övéihez:

- Hívjátok meg az orvost és adjatok neki jó ebédet.

A gvárdián azonban ezt felelte neki:

- Szégyenkezve vallom meg, atyám, de most olyan szegények vagyunk, hogy restelljük őt meghívni.

A szent azonban nem hagyta annyiban a dolgot:

- Kicsinyhitűek - mondta -, miért akarjátok, hogy még egyszer mondjam?

Ekkor az orvos, aki szintén jelen volt, közbeszólt:

- Én pedig, kedves testvérek, nagyon, de nagyon fogom élvezni a ti szegénységéteket.

Erre a testvérek elszéledtek és éléstáruk egész készletét az asztalra rakták: egy kevéske kenyeret, még kevesebb bort, és hogy jobban csússzék az étel, a konyha némi főzelékfélét is tálalt fel. Ám az Úr asztala megkönyörült a szolgák asztalán: egyszer csak dörömbölés hallatszott a kapun. A kapus testvér menten odafutott, és íme, egy asszony egy teli kosarat nyújtott át neki. Volt abban szép fehér kenyér, hal, rákpástétom, s azonfelül méz és tojás.

Ennek láttára azonnal felvidult a szegények asztala és a silányabb ételeket másnapra téve, a finomabbak elfogyasztásához láttak. Közben az orvos mély sóhajtással így szólt:

- Sem ti, testvérek, sem mi, világiak, nem ismerjük érdeme szerint ennek az embernek

szentségét.

És bizonyára még jobban jóllaktak volna, ha a csoda nem táplálta volna őket jobban, mint az eledel. Az atyai szem tehát állandóan rajta pihen övéin, és minél nagyobb szükségben van valaki, annál bőkezűbben gondoskodik róla^[32].

VI. fejezet

Settesoli Jacoba úrnőről

³⁷ A római Settesoli Jacoba asszony nemcsak előkelő származásával^[33], hanem jámborságával is kitűnt, s ezért a szent különös szeretetét élvezte. Dicséretére nem szükséges nemzetsége fényére, családja tekintélyére, nagy gazdagságára, erényeinek csodálatos tökéletességére és hosszas özvegyi megtartóztatására utalnom.

Mikor tehát szentünk abban a betegségben feküdt, mely véget vetett minden szenvedésének, és élete szerencsés folyását még szerencsésebb véggel koronázta; néhány nappal halála előtt éppen követet készült meneszteni Rómába Jacoba úrnőhöz azzal az üzenettel, hogy ha látni akarja jobb hazába költözését annak, akit földi zarándoklása idején olyan hön szeretett, a legnagyobb sietséggel induljon hozzája. A levél hamarosan elkészült, utána megfelelő gyors futárt választottak és az menten hozzálátott a szükséges előkészületek megtételéhez. Ám a kapuban hirtelen lovak dobogása, katonák lármája és népes kíséret forgolódása hallatszott. A testvérek egyike, éppen az, aki a futárnak az utasításokat adta, rögtön a kapuhoz sietett és íme, nagy álmélkodására éppen azt látta maga előtt, akit a távolból hívni készült. Egészen magán kívül volt a csodálkozástól, a lehető leggyorsabban a szenthez rohant, és nem bírván öröme uralkodni, így szólt hozzá:

- Nagy örömet mondok neked, atyám!

Erre a szent mintegy kitalálva gondolatát, így válaszolt:

- Áldott az Isten, hogy Jacoba úrnőt, a mi testvérünket hozzánk irányította. Azonnal nyissatok neki kaput, s belépése után késedelem nélkül vezessétek őt ide, mert Jacoba testvérré nem vonatkoznak az asszonyokat illető megszorítások!

³⁸ Nagy volt az öröm az előkelő vendégek közt, és a lelkek vigasztalódása közben bőven hullottak a könnyek. És hogy a csoda teljességéhez semmi se hiányozzék, kiderült, hogy a szent asszony mindent magával hozott, amit a szent atya közeledő temetésére említett levelében kért tőle. Nevezetesen hozott: hamuszínű posztót a távozni készülő haldokló elgyötört testének befödésére, sok gyertyát, gyolcsot az arcára, vánkost a feje alá, és végül bizonyos ételt, melyet nagyon szeretett a szent; általában mindent, amit csak kívánhatott tőle és aminek vételére Isten sugalmazta.

De tovább folytatom a különös zarándoklás történetét, hogy ne hagyjam vigasztalás nélkül a nemes zarándoknőt. A nagy sokaság, különösen a jámbor városi nép azt várta, hogy a halál hamarosan meghozza a szent újjászületését. A jámbor római vendégek megérkezése azonban valósággal felvillanyozta a szentet és halvány remény kezdett derengeni arra, hogy esetleg életben marad. Ezért az úrnő úgy határozott, hogy kíséretét hazaküldi, s maga csupán fiaival és néhány fegyverhordozóval marad vissza. De a szent ezt mondta neki:

- Ne tedd ezt, hiszen én szombaton meghalok, és így vasárnap valamennyi embereddel visszatérhetsz.

És valóban úgy is történt: a mondott órában átlépett a megdicsőült egyházba az, aki olyan hősieen harcolt itt a küzdő egyházban. Ezúttal nem szólok a nagy népcsoportokról, nem a mindenünnen felcsendülő énekekről, a harangok zúgásáról és a bőséges könnyekről; nem szólok a fiak siránkozásáról, a jó barátok zokogásáról és a hű társak sóhajtozásáról. Csak arra térek ki, ami alkalmas volt az atyai vigasztalástól megfosztott zarándoknő lelki felüdítésére.

³⁹ Titokban és könnybe lábadt szemmel odavezették őt, és miután halott barátja tetemét ölébe

helyezték, a szent vikáriusa így szólott hozzá:

- Íme, akit annyira szeretted életében, tartsd azt most öledben is.

És ő még forróbb könnyekkel öntözte a holttestet, megkétszerezte jajszavait és sóhajtásait, sokszorosan megismételte fájdalmas öleléseit és csókjait, és hogy jobban lásson, félrevonta fátyolát. Mit mondjak még? Szabadon szemlélte azt a drágalátos edényt, melyben az őt igazgyönggyel ékesített drága kincs rejtezett. Újra meg újra szemügyre vette azokat a sebhelyeket, melyeket az egész világ álmélkodására magának a Mindenhatónak keze ütött, és a halott barátja oldalán érzett szokatlan örömeiktől egészen új életre kelt. Rögtön az a gondolata támadt, hogy a páratlan csodát nem szabad titkolni, sem rejtegetni, hanem ellenkezőleg: megfelelő körütekintéssel lehetővé kell tenni, hogy mindenki megtekinthesse. Az emberek mindenünnen csapatostul özönlöttek oda, és mivel csakugyan úgy találták, hogy az Úr semmi más nemzettel nem tett így^[34], elteltek álmélkodással. De nem folytatom tovább, mert nem akarok hebegni ott, ahol beszélni nem tudok. Frangepán János, aki akkor még gyermek volt^[35], s később a rómaiak proconsula és a szent palota grófja lett, minden kételkedő előtt kész elismételni és esküvel megerősíteni, hogy akkor anyjával mindezt tulajdon szemével látta és kezével érintette. De térjen most már vissza a kegyelem különös kiváltságával megvigasztalt zarándoknő hazájába, mi pedig a szent halála után térjünk át más tárgyra.

VII. fejezet

A boldogságos Ferenc érdeméért feltámadt halottakról

⁴⁰ Most rátérek azokra a halottakra, akik Krisztus hitvallójának érdeméből új életre támadtak, s egyúttal kérem hallgatóim és olvasóim figyelmét. Az elbeszélésben mellőzök sok körülményt, rövidsége törekszem és a csodalátók elragadtatásának mellőzésével csupán a csodák lényegére szorítkozom.

A Benevento közelében fekvő Monte Marano nevű helységben egy előkelő származású és kiválóan erényes életű asszony különös tisztelettel viseltetett Szent Ferenc iránt, és méltó módon szolgált neki. Az asszony egyszer megbetegedett, és állapota egyre súlyosabb lett, végre minden földi lény közös útjára tért^[36]. Napnyugta táján halt meg, de temetését másnapra halasztották, hogy így alkalmat adjanak szerettei nagy sokaságának az összegyülekezésre. Éjszakára eljöttek az egyháziak, hogy zsoltárekléssel virrasszanak és készüljenek a temetésre, de imádkozó férfiak és nők nagy sokasága állta őt körül. És íme, az asszony egyszer csak valamennyiük szeme láttára felemelkedett az ágyból, és a jelenlevő papok egyikét - aki egyébként keresztapja volt - magához intve így szólt:

- Gyónni akarok, atyám, hallgasd meg bűnömet. Én ugyanis meghaltam és pokolra ítéltetem, mivel azt a bűnömet, melyet mindjárt meg fogok nevezni, eddig mindig elmulasztottam meggyónni. Szent Ferenc közbenjárására azonban, akinek mindig nagy tisztelője voltam, engedélyt nyertem arra, hogy visszatérjek testembe és ama bűnöm megvallásával bocsánatot nyerjek. Mihelyt tehát itt, valamennyiőtök jelenlétében elvégzem gyónásomat, azonnal visszatérek a megígért nyugalom hazájába.

És csakugyan, amint a remegő papnál nagy remegéssel elvégezte gyónását és megkapta a feloldozást, nyugodtan visszahanyatlott ágyára és elsenderült az Úrban. Vajon ki tudná méltó módon magasztalni Krisztus irgalmasságát? Ki tudná érdeme szerint hirdetni a gyónás erejét és szentünk érdemeit?

⁴¹ Hogy pedig világosan lássuk, hogy a szentgyónás csodálatos isteni ajándékát mindnyájunknak szívvel-lélekkel szeretnünk kell; másrészt meg, hogy méltó módon kidomborodjék, hogy szentünk mindig különös kegyelemben állott Krisztusnál, el kell mondanunk néhány csodát; olyanokat, melyeket még életében művelt, és olyanokat, melyeket

holta után még kézzelfoghatóbban vitt végbe általa Krisztus.

Mikor egyszer boldogságos Ferenc atya igehirdetés céljából Celanóba ment, ott egy lovag alázatos tisztelettel és buzgó kitartással ebédre marasztalta. A szent eleinte vonakodott és semmiképpen sem akarta elfogadni a meghívást; utóbb azonban engedett a sok unszolásnak. Elérkezett az ebéd ideje, és az asztalt gazdagon megterítették. A jámbor házigazda magán kívül volt az örömtől és egész családjával boldog elragadtatással fogadta a szegény vendégek érkezését. Szent Ferenc azonban egyelőre állva maradt, szemét az égre emelte, s utána titkos jellel magához intette a házigazdát.

- Íme, vendéglátó testvérem - mondotta -, engedtem unszolásodnak és eljöttem házadba, hogy együtt egyek veled. De fogadd készséges lélekkel intésemet, mert te már nem itt, hanem másutt fogsz étkezni. Őszinte bűnbánattal gyónd meg tehát bűneidet és ne tórd, hogy akárcsak a legkisebb szenny is meggyónás nélkül maradjon lelkeden. Az Úr még a mai napon visszafizeti, amiért ilyen alázatosan fogadtad a szegényeket.

A férfiú vonakodás nélkül megfogadta a szent ígéket és Szent Ferenc egyik társának, aki felszentelt pap volt, minden szépítgetés nélkül meggyónta minden bűnét. Utána rendelkezett házáról és a legkisebb kételkedés nélkül várta a szent szavainak beteljesedését. Végre asztalhoz ültek. Mikor már mindenki enni kezdett, keresztvetés után reszkető kézzel ő is kenyér után nyúlt. De még mielőtt kinyújtott kezét visszahúzhatta volna, feje lehanyatlott és lelke kiszállott. Ó, milyen felbecsülhetetlen a bűnösök számára a szentgyónás! Íme az egyik halottaiból támad fel, hogy gyónását elvégezhesse, a másik pedig a gyónás kegyelmével még életében megszabadul az örök kárhozattól.

⁴² Egy római jegyzőnek alig hétéves fiacskája merő gyerekes kíváncsiságból mindenáron el akarta kísérni édesanyját, mikor az a Szent Márk templomba indult prédikációt hallgatni. Mivel azonban anyja visszaparancsolta, a visszautasítás fölött érzett bánatában, nem tudni, milyen ördögi sugallatra, palotájuk ablakából az utcára vetette magát, és ott, mivel minden porcikája összezúzódott, egy utolsó rángatózással kiadta lelkét. Anyja, aki még nem járt messze, fiacskája zuhanásának neszére gyanút fogott és gyorsan hazasietett; de otthon már csak halott fiát látta viszont. Felindulásában először magán akart bosszút állni, odacsődült az egész szomszédság jajveszékelné, és ugyanakkor orvosokat is hívtak a halotthoz. De vajon ki tud életre kelteni halottakat? Az orvosi vizsgálat és a bajmegállapítás ideje már elmúlt; az orvosok legfeljebb azt állapíthatták meg, hogy az ítékezés joga Istent illeti, de ők segíteni már nem segíthetnek. Mivel a melegség és az élet, az érzékelés, a mozgás és erő kifejtés lehetősége kiszállott belőle, az orvosok kénytelenek voltak halottnak nyilvánítani a gyermeket. A ferences Rao testvér, aki egész Rómában ünnepelt hitszónok volt, éppen arra készült prédikálni. Odasietett tehát a gyermekhez és mélyeséges hittel eltelve így szólt atyjához:

- Hiszed-e, hogy Isten szentje, Szent Ferenc életre keltheti gyermekedet annak a szeretetnek érdeméért, mellyel Isten Fia, Jézus Krisztus iránt mindig viseltetett?

Erre az atya így felelt:

- Erősen hiszem és vallom ezt. Egész életemre szolgájjává szegődöm és ünnepélyesen elzarándokolok sírjához.

Ekkor a testvér kísérelésével együtt földre borult, és a többieket is imádkozásra szólította fel. Mikor ez megtörtént, a gyermek mozgolódni kezdett, felemelte karját, majd felült. Anyja azonnal hozzá rohant s magához ölelte, atyja pedig magán kívül volt az örömtől. Az egész nép csodálkozással telt el és hangos szóval magasztalta Krisztust és az ő szentjét. A gyermek pedig az összes jelenlevők szeme láttára fel s alá járkált és teljesen visszanyerte testi épségét.

⁴³ Mikor a nocerai testvérek egy Péter nevű embertől egy szekeret kértek, melyre pillanatnyilag égető szükségük volt, az nagy meggondolatlanságában ezt válaszolta nekik:

- Inkább megnyúznék közületek kettőt Szent Ferencetekkel együtt, semhogy a szekeret átengedném.

De abban a pillanatban megbánta, hogy ilyen durva káromlást követett el, kezével szájára ütött és bocsánatért könyörgött. Attól félt ugyanis, hogy tettét megtorlás követi, mint ahogy egykettőre meg is történt. Éjjel álmában úgy tűnt neki, mintha háza hangosan hejehujázó és táncoló férfiakkal és nőkkel telt volna meg. De ugyanabban a percben Gapharus nevű fia hirtelen megbetegedett és rövid idő múlva meghalt. Erre a táncok, melyeket az imént látott, szomorú gyászra és a hangos vígasság jajveszékelésre fordultak. Eszébe jutott Szent Ferenc ellen elkövetett káromlása és a büntetés súlyosságából megtanulta, milyen nagy bűnt követett el. A földön hentergett és egy pillanatra sem szűnt meg Szent Ferenc segítségével könyörögni.

- Én vagyok az, aki vétkeztem^[37] - mondotta -, igazság szerint engem kellett volna sújtanod. Drága szentem, add vissza nekem - aki immár bánom bűnömet - azt, akit káromlásom miatt elragadtál tőlem. Neked ajánlom magamat és mindig készen állok szolgálatodra. Sőt, kész vagyok minden első terményemet neked ajánlani.

És csodák csodája! E szavakra megelevenedett a gyermek és sírását visszatartva így mondta el halálának történetét:

- Miután meghaltam, odajött hozzám Szent Ferenc és egy sötét, szerfölött hosszú úton vezetett végig. Utána egy rendkívül kellemes és e világon semmi máshoz nem fogható gyönyörű kertbe helyezett. De rövid idő múlva ugyanazon az úton megint visszavezetett és így szólt hozzám: "Térj vissza atyádhoz és anyádhoz, mert nem akarlak tovább itt tartani." Én meg, amint parancsolta, visszajöttem.

⁴⁴ Capua városában egy fiú, miközben társaival a Volturno folyó partján játszadozott, ügyetlensége miatt legurult a partról és beleesett a mély vízbe. A folyó árja gyorsan magával sodorta és holttestét az iszap alá temette. Játszópajtásainak sikoltására egykettőre rengeteg ember és asszony verődött össze és a gyermek esetének hallatára keservesen kiáltozni kezdtek:

- Szent Ferenc, add vissza e gyermeket apjának és nagyapjának, akik mindketten a te szolgálatodban serénykednek.

Valóban, a gyermek apja és nagyapja tehetségéhez képest egy Szent Ferencnek szentelt szentegyházban teljesített szolgálatot. Mialatt a tömeg alázatos könyörgéssel Szent Ferenc segítségével esedezett, egy távolabb álló úszóbajnok a lárma hallatára közelebb ment. Mikor megtudta, hogy a gyermek már több, mint egy órája esett a vízbe, Krisztus nevének segítségül hívásával és Szent Ferenc érdeméért lehányta ruháit, és azon meztelenül a folyóba vetette magát. Mivel azonban sejtelve sem volt, hogy hol esett a vízbe a gyermek, gondosan kikémlelte a partot és a folyó medrét. Végre Isten akaratából meglelte a helyet, ahol az iszap valóságos sírhantot emelt a gyermek holtteste fölé. Miután kiásta és a partra vonszolta, mély szomorúsággal szemlélte a tetemet. Bár a körülálló nép világosan látta, hogy a gyermek halott, mégsem szűnt meg sírva és jajveszékelve kiáltozni:

- Szent Ferenc, add vissza e gyermeket apjának!

És boldogságos Ferenc, mint a kimenetel megmutatta, a nép áhítatának láttára és buzgó esedezésének hallatára pillanatok alatt feltámasztotta a halottat. Ez valamennyiük öröme és csodálkozására talpra állott, és alázatosan kérte, hogy haladéktalanul vigyék őt Szent Ferenc templomába, mint akinek esküvel erősített állítása szerint egyes-egyedül köszönhette feltámasztását.

⁴⁵ Sessa Aurunca városában, az "Oszlopok" városrészben a lelkek elvesztője és a testek gyilkosa, a sátán, egyszer egy házra rontott és azt romba döntötte. Ezzel annak a sok gyermeknek elpusztítását akarta elérni, akik akkoron a ház körül gyermeki játékokkal szórakoztak; de csak egyet talált el, akit az összeomló ház romjai agyonnyomtak. Az összedülő ház robajára felneszelve minden oldalról férfiak és asszonyok siettek elő, és a halott gyermeket saroglyára helyezve szerencsétlen anyja elé vitték. Ez arcát és haját tépve keserű zokogás és patak módjára ömlő könnyek közt, már amennyire egyáltalán beszélni tudott, ezt

kiáltozta:

- Szent Ferenc, Szent Ferenc, add vissza fiamat!

De nemcsak ő, hanem a körülötte állók is, férfiak és asszonyok egyaránt, keserű könnyeket hullattak és váltig ismételték:

- Szent Ferenc, add vissza e szerencsétlen anyának gyermekét!

Az anya, miután már vagy egy óráig ilyen tépő fájdalomban vergődött, végre összeszedte magát és ezt a fogadalmat tette:

- Szent Ferenc, add vissza nekem szeretett gyermekemet és én akkor ezüstszálakkal fonom körül oltárodát, új gyolcsot borítok rá, és egész templomodat pazarul ellátom gyertyákkal. Utána a holttestet ravatalra tették, és mivel még éjszaka volt, temetésre a következő napot tűzték ki. Éjfél tájban azonban mozgolódni kezdett a gyermek, tagjai lassan felengedtek, és még virradat előtt egészen magához tért és magasztaló szavakban tört ki. A nép és a papság, miután meggyőződött róla, hogy teljesen ép és egészséges, szintén hálát adott boldogságos Ferencnek.

⁴⁶ Az apuliai hegyekben fekvő Pomarico helységben egy házaspárnak egyetlen kisleánya volt, akit zsenge korától fogva a legodaadóbb szeretettel vettek körül. Mivel nem volt rá remény, hogy másik gyermekük születik, a kislány volt minden szeretetük tárgya és minden aggodásuk oka. Mikor tehát egyszer halálosan megbetegedett, az apa is meg az anya is már szinte halottnak érezték magukat. Bár éjjel-nappal a legszorgosabb gonddal őrkdtek fölötte, egy reggelen mégis holtan találták. Talán az álom lepte meg őket, talán a virrasztásban nem voltak eléggé vigyázatosak. Az édes gyermekétől és az utód minden reményétől megfosztott anya úgy érezte, hogy maga is utána megy a sírba. A temetés szomorú szertartására megjelentek a rokonok és szomszédok, és sürgették az élettelen tetem mielőbbi elhantolását. A szerencsétlen anya kimondhatatlan kínokban vergődve és egészen beletemetkezve gyötrő fájdalmába, semmit se vett észre a körülötte történekből. De egyszer csak megjelent előtte Szent Ferenc, egyetlen társa kíséretében, és szelíd szavakkal így szólt hozzá:

- Ne sírj, mert bár egyetlen lámpásod fénye egészen kialudt, én újra meggyújtom azt!

Erre az asszony rögtön talpra ugrott, és miután mindenkinek elbeszélte, mit mondott neki Szent Ferenc, kereken megtiltotta az élettelen holttest elvitelét. Utána lánya felé fordult, és a szent nevének segítségül hívása közben épen és elevenen emelte fel a ravatalról. Másra bizzuk annak az álmétkodásnak az ecsetelését, mely a jelenlevőket elfogta, és a szülők még soha nem érzett örömeének vázolását.

⁴⁷ A szicíliai Ragusában^[38] egy Gerlandinus nevű ifjú szüret idején szüleivel együtt kiment a szőlőbe. Itt, hogy a boros kádból könnyebben megtölthesse a tömlőket, egészen a prés alá állott; de az összetartó fák meglazulása következtében azok a hatalmas kődarabok, melyekkel a törkölyt ki szokták préselni, rázuhantak és fején súlyosan megsebesítették. Atyja azonnal odasietett, de ahelyett, hogy kétségbeejtő helyzetében segített volna rajta, ott hagyta a halom kő alatt, ahogyan találta. A nagy jajveszékelésre végre a szüretelők siettek oda, és a szerencsétlen apa iránti részvétekből kiszabadították a fiút a romok alól. Azután begöngyölték és félretették az élettelen tetemet, s azontúl már csak eltemetésére gondoltak. Az apa azonban Jézus lábához borulva nagy buzgón könyörgött, hogy Szent Ferenc érdeméért - akinek nagy ünnepe éppen küszöbön állott - kegyeskedjék visszaadni egyetlen fiát. Megkettőzte könyörgését, fogadalmakat tett, s többek közt megígérte, hogy elzarándokol a szent férfiú hamvaihoz. Később megjött az édesanya is, és szinte örjngve vetette magát halott fiára; hangos zokogásával a többieket is részvétre indította. Ekkor a gyermek hirtelen talpra szökött, szemrehányásokat tett az őt siratóknak és örömmel újságolta nekik, hogy az életbe való visszatérését egyes-egyedül Szent Ferenc közbenjárásának köszönheti. Az összesereglett emberek erre hangos szóval magasztalták a Magasságbelit, aki íme, szentje érdeméért kiszabadította a holtat a halál kötelékéből.

⁴⁸ Egy másik halottat Németországban támasztott életre. Erről Gergely pápa úr Szent Ferenc

átszállítása idején külön értesítette mindazokat a testvéreket, akik az átszállításon és a káptalanon részt vettek. Én ezt a csodát, mivel lefolyását nem ismertem, nem vettem fel; különben is azt hiszem, hogy a pápai állítás fölötté áll minden más bizonyításnak. De most már térjünk át azokra, akiket a halál torkából ragadott ki.

VIII. fejezet

Azokról, akiket a halál torkából hozott vissza az életbe

⁴⁹ Egy Rodulfus nevű nemes római polgárnak egy magas tornya és a toronyban természetesen őre volt. Az egyik éjszaka, mikor az őr a torony tetején már javában aludt; a meglazult, esetleg eltört felvonókészülék a fal párkányáról kiálló gerendákra esett; utána a gerendákkal együtt a palota tetejére zuhant és végül onnét a földre gurult. Az éles csattanásra természetesen az egész ház felébredt, és a házigazda ellenséges támadást gyanítva rögtön fegyverbe öltözött. Kivont kardját villogtatta a lába előtt alvó ember fölött és már éppen átszűrni készült, mert hamarjában nem ismerte fel benne a toronyőrt. Felesége azonban attól félve, hogy esetleg a testvére az - akivel férje halálos viadalba készül szállani -, megakadályozta őt a szúrásban azzal, hogy tulajdon testével oltalmazta az alvót, és ezzel a kegyes nagylelkűséggel megmentette életét. És mily csodálatos volt az álomból való ébredés! Az őr sem a kétszeres esésre, sem pedig a kísérő zajra nem ébredt fel. Csak kézzel való hosszras rázásra eszmélt fel, és mintha csak legédesebb álmából verték volna fel, így szóló urához:

- Micsoda dolog az, hogy felverték álomból? Még soha ilyen jóízűt nem aludtam, ugyanis boldogságos Ferenc karjai közt szenderegtem.

Mikor azonban a többiek előadásából megbizonyosodott lezuhanásáról, mikor lent a mélységben látta magát, holott az imént még fent a magasban aludt; módfölött csodálkozott és sehogyan sem tudta megérteni a dolgot. Ott mindenki füle hallatára megfogadta, hogy bűnbánatot fog tartani és ura engedélyével azon nyomban zarándokútra indult. Az úrnő pedig Szent Ferenc iránti tiszteletből és hódolatból egy szép miseruhát ajándékozott a testvéreknek, akik a városon kívül fekvő birtokán tartózkodtak. A Szentírás állítja és tömérdek példa igazolja, mily nagy a szíves vendéglátás jutalma. A mondott úr ugyanis Szent Ferenc iránti tiszteletből éppen azon az éjszakán két kisebb testvért fogadott be szállásra. Az őr eseténél a többiekkel együtt a testvérek is jelen voltak.

⁵⁰ A Campaniában fekvő Pofi nevű községben^[39] bizonyos Tamás nevű pap többedmagával a javadalmához tartozó vízimalom kijavításán dolgozott. A malom alatt mély örvény nyílt, s abba egy bővízü csatorna ömlött. A pap, miközben vigyázatlanul lépdelt a csatorna szélén, hirtelen belezuhant az árokba és ellenállhatatlan sodrással egykettőre a zsilipszabályozó gerendához került, mely mozgásával működésben tartja a malmot. Tehetetlenül vergődött a gerendán és egyáltalán nem tudott elmozdulni onnan. Mivel hanyatt feküdt, a víz akadálytalanul ömlött szájába, s ugyanakkor hallását és látását is teljesen megbénította. De ha nyelve meg is bénult, szíve egészségesen vert, és azzal keservesen nyögve Szent Ferenchez könyörgött. Már hosszabb ideje feküdt így, úgyhogy mire társai odajutottak, már teljesen lemondtak életéről.

- Tüstént fordítsuk meg a szabályozó rudat - mondta a molnár -, hogy legalább a holttestét megkapjuk.

Nagy erőlködéssel csakugyan megfordították a rudat, és íme, a vízben megpillantották a vergődő testet. Mialatt a pap félholtan a vízben vergődött, váratlanul ott termett egy kisebb testvér fehér habitusban, derekán kötéllel, és karjával mondhatatlan gyöngédséggel kiemelte őt a vízből. Közben ezt mondta:

- Én vagyok Ferenc, akit te segítséggül hívtál.

A pap megmenekülése után magán kívül volt az örömtől és ide-oda futkosva így kezdett kiabálni:

- Testvér, testvér!

A körülötte állóktól pedig azt kérdezte:

- Hol van? Merre távozott?

Azok pedig megrendülve arccal a földre borultak^[40] és magasztalták Istent és az ő szentjét.

⁵¹ A capitanata tartományban fekvő Celano községből egyszer egy csomó gyerek a határba indult füveket szedni. A mezőn volt többek közt egy régi kút is, melynek száját egészen benőtték a dúsan sarjadó füvek. A kút vize megközelítőleg négy lábnyi mély volt. Mialatt a gyermekek szanaszét kóboroltak, egyikük vigyázatlanságból beleesett a kútba. Ámde a földi veszedelem bekövetkezését nyomon követte az égi segítség kiesdése^[41].

- Szent Ferenc - sóhajtottá esés közben a fiú -, segíts most rajtam!

Ezalatt a többiek erre-arra kószáltak, s mivel az eltűnt fiút sehol sem látták, először körbejárva kiáltozással, majd síró szóval hívogatták. Végre odamentek a kút szájához, és a lábak taposása nyomán felegyenesedni kezdő füvekből megértették, hogy társuk a kútba esett. Nagy siránkozással visszarahantak tehát a községbe, ott egy csomó embert segítségül hívtak, és azok társaságában tértek vissza a mindnyájuk megítélése szerint teljesen kilátástalan esethez. Az egyik ember kötélén leereszkedett a kútba és íme, ott látta a fiút a víz szélén ülve minden látható sérülés nélkül. Miután kihúzták a kútból, a fiú az odasereglett emberek füle hallatára ezeket mondotta:

- Esés közben Szent Ferenc segítségét kértem, és ő abban a pillanatban mellettem is termett eleven valóságában, kinyújtotta kezét, gyöngéden megfogott, és mindaddig tartott, amíg csak egyikőtök ki nem húzott a vízből.

⁵² Egy halálosan beteg anconai leány ápolásával már egészen felhagytak, s helyette inkább a temetéshez szükséges előkészületek megtételéhez fogtak. Az utolsó pillanatban azonban megjelent neki Szent Ferenc és ezt mondotta neki:

- Bízál, leányom, mert az én érdememért egészen meggyógyultál. Estig azonban senkinek se szólj róla, hogy visszaadtam egészségedet.

Mikor tehát elérkezett az este, a lány hirtelen felült ágyában, mire a jelenlevők rémülten szétfutottak. Azt hitték ugyanis, hogy a halott tetemét a gonosz lélek vette birtokába; és miután az eredeti lélek eltávozott belőle, most a sátán lépett örökébe. Csak anyja mert közelebb lépni hozzá és a gonosz lélekre - akiről azt hitte, hogy vele szembe áll, - tömérdek átkot szórva mindenáron vissza akarta fektetni lányát. Ő azonban így szólt hozzá:

- Ne képzelj engem, anyám, gonosz léleknek, mert boldogságos Ferenc már három órákor megszabadított minden bajomtól, de megtiltotta, hogy mostanig szóljak róla.

Ferenc neve egyszerre felvidította azokat, akiket az imént a gonosz lélek megfutamított.

Azonnal asztalhoz ültetik a lányt és kényszerítik, hogy egyék az eléje tálalt csirkehúsból. Ő azonban a nagybőjtire való tekintettel vonakodott hozzányúlni.

- Ne féljete! - mondotta. - Nemde látjátok Szent Ferencet fehér ruhában? Ő tiltja nekem, hogy a nagybőjtben húst egyem, és ugyancsak ő parancsolja, hogy egy bizonyos szegény asszonynak, aki jelenleg börtönben ül, gyászruhát vigyek. Nézzétek csak, nézzétek csak és lássátok, hogyan tűnik el!

⁵³ Nettunóban^[42] egy házban három asszony lakott. Ezek közül az egyik különös tisztelője volt a testvéreknek, és még inkább Szent Ferencnek. Egyszer egy erős szélroham romba döntötte a házat. A romok két asszonyt agyonnyomtak és maguk alá temettek. De íme, abban a pillanatban megjelent a csendes fohászkodással segítségül hívott boldogságos Ferenc, és nem engedte, hogy pártfogoltját a legkisebb baj is érje. A fal ugyanis, amelyhez lapult, pontosan magasságának megfelelő terjedelemben épen megmaradt; a lehulló gerenda pedig úgy helyezkedett el, hogy a ráhulló törmelék egész súlyát felfogta. Az emberek az összeomlás robajára odasiettek, a két halott asszonyt illendően elsiratták, a testvérek életben maradt

pártfogójáért halált adtak Szent Ferencnek.

⁵⁴ A viterbói egyházmegyében fekvő Corneto^[43] jelentékeny és népes község. Mikor a kisebb testvérek itteni háza számára egy nagy harangot öntöttek, jóakaróik nagy számmal gyülekeztek oda, hogy kivegyék részüket a munkából. Miután az öntés befejeződött, nagy vigassággal lakomázni kezdtek. Többek közt odavetődött egy Bertalan nevű nyolcéves fiúcska is, akinek apja és nagybátyja szintén derekasan kivette részét az öntés munkájából; ajándékot hozott a lakomázóknak. Ekkor hirtelen erős szélroham támadt, alapjában megrázta a házat, nagy és súlyos ajtaját egy váratlan fordulattal kivetette sarkából és a gyermekekre döntötte. Mindenki meg volt róla győződve, hogy a roppant súly agyonnyomta a kisfiút; annál inkább, mivel az ajtó olyan tökéletesen betakarta, hogy semmi sem látszott belőle. Az öntés munkája zürzavarba torkollott^[44], és a lakomázók vidám hangulatát a gyászolók szomorúsága váltotta fel. Mindnyájan felugrottak az asztaltól s a gyermek nagybátyja magában Szent Ferencet szólítva a többiekkel együtt az ajtóhoz sietett. Az apa pedig - aki a fájdalomtól megdermedt tagjaival mozdulni sem tudott - hangos szóval és ünnepélyes fogadással Szent Ferencnek ajánlotta fiát. Felemelték a gyászos terhet és íme, akit mindnyájan holtnak véltek, mintha csak most ébredt volna fel álmából, egészen vidámnak látszott és semmi sérülésnek nyoma nem mutatkozott rajta. Így a zürzavart ismét öröm váltotta fel^[45], és a félbeszakadt lakomát nagy vigassággal folytatták tovább. Később maga a gyermek mondta nekem^[46], hogy míg az ajtó alatt feküdt, semmi élet nem volt benne. Tizenégyéves korában a kisebb testvérek közé lépett, s idővel nagy tudós és ünnepelt szónok lett belőle.

⁵⁵ Ugyanabban a községben egy kisgyermek lenyelt egy ezüst kapsot, amelyet apja adott a kezébe. A kapsoc annyira elzárta torkát, hogy egyáltalán nem tudott levegőhöz jutni. Apja keservesen sírt, önmagát fia meggyilkolásával vádolta, és mintha csak esztét veszítette volna, a földön fetrengett. Édesanyja haját és ruháját tépve szintén keservesen siratta a szerencsétlen esetet. Barátaik osztoztak fájdalmukban, látván, hogy az imént még egészséges gyermeket ilyen váratlan halál szakítja el. Ekkor az apa Szent Ferenc érdemeire hivatkozott és fogadalmat tett arra az esetre, ha fiát megszabadítja. És íme, a fiú abban a pillanatban kiköpte a kapsot és a többiekkel együtt magasztalta Szent Ferenc nevét.

⁵⁶ Egy Miklós nevű cepranoi^[47] ember egy napon kegyetlen ellenségei kezébe került. Ezek egyik sebet a másik után ejtették rajta, és mindaddig nem szüntek meg dühöngeni a szerencsétlen ellen, míg csak halottnak vagy legalább halni készülőnek nem vélték őt. Végre félholtan otthagyták őt és vérbe borítva továbbálltak. Miklós, mikor az első ütések kaptak, harsány hangon így kiáltott:

- Segíts rajtam, Szent Ferenc! Siess segítségemre, Szent Ferenc!

A távolabb állók közül többen hallották szavát, de nem tudtak segíteni neki. Végre vérében ázottan hazavitték. Ő azonban egyre csak azt hangoztatta, hogy nem fog meghalni, meg hogy semmi fájdalmat nem érez, mert Szent Ferenc segítségére sietett neki és kieszközölte számára az Úrtól a bűnbánat kegyelmét. És csakugyan, mikor lemosták róla a vért, minden emberi reménytelenség ellenére teljesen felépült.

⁵⁷ Lentini^[48] lakói a közeli hegyből egy hatalmas kődarabot vágtak ki és azt Szent Ferenc egyik, felszentelés előtt álló templomának főoltárára szánták. Mikor vagy negyven ember egyesült erővel azon fáradozott, hogy a követ szekerre tegye, az rázuhant az egyik emberre és azt sír módjára valósággal eltemette. Az embereket egészen megzavarta a váratlan eset; nem tudták, mihez kezdjenek, s ezért nagy részük csüggedten elszéledt. A visszamaradt tíz pedig siralmas hangon Szent Ferencet szólítgatta és kérte, hogy ne engedje ilyen siralmas halállal elpusztulni azt az embert, aki éppen az ő szolgálatában serénykedett. Ezalatt az eltemetett ember félholtan feküdt s a benne lakozó tevékeny lélek^[49] Szent Ferenchez sóhajtozott segítségért. Végre a visszamaradt férfiak megemberelték magukat és a követ olyan játszi könnyedséggel mozdították el róla, hogy mindnyájan Szent Ferenc kezét látták benne. Az eltemetett ember teljesen sértetlenül talpra állott; aki az imént még valósággal halott volt, új

életre kelt; akinek látása elhomályosult, újból visszanyerte szemeinek ragyogó fényét. Ebből mindenki megértheti, mit jelent Szent Ferenc segítsége reménytelen helyzetekben.

⁵⁸ Hasonló, emlékezetre méltó eset történt a márkai San Severinóban. Mikor ugyanis Szent Ferenc assisi forrásának kiképzésére Konstantinápolyból egy hatalmas kődarab érkezett és egy csomó ember gyorsan görgette maga előtt, egyikük véletlenül alája került. A szerencsétlent nem csak halottnak, hanem teljesen szétmorzsoltnak is vélték. De neki, miként látta és a valóságban is történt, abban a pillanatban megjelent Szent Ferenc, felemelte a követ, és anélkül, hogy a legkisebb sérülést hagyta volna rajta, tovább hajította. Így történt, hogy a borzalmas látvány mindenki előtt csodálatos látvánnyá vált.

⁵⁹ Bertalan, gaetai polgár, éppen Szent Ferenc egyik templomának megépítésén dolgozott. Mikor azonban egy gerenda beillesztésén fáradozott, a rosszul elhelyezett gerenda lezuhant és nyakszirtjén súlyosan megsebesítette. Mivel nagy vérvesztéseget szenvedett és szíve éppen csak hogy vert, az egyik testvértől a szent útavalót kérte. Ezt azonban hamarjában nem tudta előkeríteni, s mivel azt hitte, hogy közvetlen halálveszély fenyeget, Szent Ágoston^[50] szavával vigasztalta a beteget:

- Hidd és vetted!

A rákövetkező éjszaka megjelent neki Szent Ferenc tizenegy társával és egy báránnyal az ölében. Odament az ágyához és nevére szólítva őt ezt mondotta neki:

- Ne félj, Bertalan, nem győz fölötted az ellenség, aki az én szolgálatomban akart téged megakadályozni, mert íme, egészségesen fogsz felkelni! Itt a Bárány is, aki után vágyakoztál, és akit jó szándékban csakugyan vettél is. Mert testvérünk igazán jó tanácsot adott neked. Utána kezével végigsimította sebeit és megparancsolta neki, hogy haladéktalanul térjen vissza megkezdett munkájához. Valóban korán reggel felkelt és általános csodálkozására és bámulatára azoknak, akik félholtan hagyták őt, teljesen épen és egészségesen jelent meg munkahelyén. A gyógyulás olyan váratlan volt, hogy mindnyájan azt hitték, hogy kísértetet és nem embert; szellemet és nem eleven húst látnak. Mivel itt a szent tiszteletére emelt épületekről van szó, helyénvalónak tartom ide beszöni egy eléggé különös csoda történetét.

⁶⁰ A sipontói egyházmegyében fekvő Peschici nevű községben^[51] két kisebb testvér egyszer arra vállalkozott, hogy templomot épít Szent Ferenc atyánk tiszteletére. De bármennyire törték magukat, az építéshez szükséges anyagot sehogyan sem tudták előteremteni. Mikor egy éjszaka felkeltek alvásukból, hogy elimádkozzák a zsolozsmát, egyszerre csak hulló kövek zuhogására és csattogására lettek figyelmesek. Kölcsönös biztatásra, hogy mégis utána kellene nézni a dolognak, végre kimerészkedtek és íme, egy nagy csomó embert láttak, akik egymással versenyezve hordták a köveket. Valamennyien teljes csendben jöttek és mentek, és valamennyien fehérbe voltak öltözve. Az összehordott nagy kőkupac mutatta, hogy nem álmoról van szó, sőt egészen a templom befejezéséig folyt a munka. Hogy pedig a munkások nem testben járó emberek voltak, kiderült akkor, mikor a legszorgalmasabb utánajárással sem sikerült akár csak egyet is előkeríteni, akinek része lett volna benne.

⁶¹ Egy Castel San Gemignianói^[52] nemes ember fia súlyosan megbetegedett. Már a végét járta, és a gyógyulás minden reményét feladták nála. Szeméből vérpatak folyt, mint a kar felvágott eréből szokott. Egész testén a közeli vég jelei mutatkoztak, és úgy látszott, mintha már ki is múlt volna. Szülei és barátai szokás szerint összegyűltek elsiratására, és a gyász elrendezése után már csak temetéséről beszéltek. Eközben atyjának, akit minden oldalról a gyászolók sokasága fogott közre, eszébe jutott egy régebbi látomása. Gyors léptekkel Szent Ferenc ottani templomába sietett, és ott kötéllel a nyakában teljes alázatossággal az oltár elé vetette magát. Ebben a helyzetben fogadalmat tett, megsokszorozta imádságát és sóhajtásaival és könnyeivel kieszközölte Krisztusnál Szent Ferenc pártfogását. Utána visszatért fiához, és mivel azt teljesen meggyógyultnak találta, gyásza egyszerre örömmé fordult.

⁶² A szicíliai Piazza Armerinában^[53] egy ifjú, akit egyházi pályára szántak, egy nagybátyjának fogadalmára a szent atya közbenjárására visszatért a halál örvényéből.

⁶³ Ugyanott egy Sándor nevű ifjú pajtásaival egy magas hegyen kötélhúzással szórakozott; ám a kötel egyszer csak elszakadt és ő a mélybe zuhant. Mikor felemelték, mindenki holtnak hitte. Atyja azonban könnyekkel és sóhajtásokkal Isten szentjének, Ferencnek ajánlotta őt és íme, abban a szempillantásban meggyógyult.

⁶⁴ Ugyanabban a városban egy asszony súlyos tüdőbajban szenvedett; már a végét járta és éppen a lélekajánlást^[54] végezték fölötte. Ekkor a jelenlevők valamelyike a szent atyát hívta segítségül és lám, abban a percben meggyógyult.

⁶⁵ A cosenzai egyházmegyében fekvő Rietiben^[55] történt, hogy két odavaló diákgyerek az iskolában összeszólalkozott és a veszekedés hevében az egyik súlyos sebet ütött társa mellén. Mivel mellén kívül gyomrán is súlyos sérülést szenvedett, a megemésztett étel egyszerűen kifolyt a fiú gyomrából, új ételt pedig egyáltalán nem tudott magához venni. Az ételt ugyanis sem megenni, sem pedig valamilyen alkalmas szervben megtartani nem tudta, hanem a seben át emésztetlenül kiadta magából. Mivel az orvostudomány semmit sem tudott segíteni, a szülők egy kisebb testvér biztatására fiukkal együtt bántatlanságot ígértek a tettesnek és egyúttal fogadalmat tettek Szent Ferencnek, hogy arra az esetre, ha a halálosan és az orvosok véleménye szerint reménytelenül beteg gyermeküket kiragadja a halál torkából, azonnal templomába küldik őt és a templomot gyertyákkal tűzdelik körül. És amely pillanatban megtörtént a fogadalomtétel, olyan tökéletesen és csodálatos módon meggyógyult, hogy a salernói orvosok véleménye szerint az sem lett volna nagyobb csoda, ha halottaiból támadt volna fel.

⁶⁶ Egyszer két kereskedő - ügyeik intézésére - egy időben időzött Trapaniban^[56]. Közben az egyik halálosan megbetegedett. A segítségül hívott orvosok rögtön hozzáiettek, de egészségét nem tudták visszaadni. Erre egészséges társa fogadalmat tett Szent Ferencnek, hogy ha barátja visszanyeri egészségét, ő a szent ünnepén minden esztendőben énekes misét mond. Mikor fogadalmát megtétele után hazatért, társát, akit távozásakor már eszméletlenül hagyott, és akiről biztosra vette, hogy már lefizette a halandóság adóját, régi jó egészségben találta.

⁶⁷ Todi városában egy gyermek nyolc napon át valósággal halottként feküdt ágyában: csukott szájjal, lehunytt szemekkel és kormos fazék módjára megfeketedett arccal, kezekkel és lábakkal. Már mindenki lemondott életéről. Anyja fogadalmára azonban csodálatos gyorsasággal megint erőre kapott. Bár a kisdéd beszélni még nem tudott, a maga gügyögő módján váltig állította, hogy Szent Ferenc szabadította meg.

⁶⁸ Egy ifjú, mikor egy igen magas hegyről lezuhant, elveszítette beszélőképességét és valamennyi tagjának használatát...^[57]

⁶⁹ Egy Walter nevű arezzói gyermeket állandó láz és azonfelül fekélyek gyötörték...^[58]

IX. fejezet

Vízkórságban és bénaságban szenvedőkről

⁷⁰ Fano városában egy vízkóros ember boldogságos Ferenc közbenjárására tökéletesen megszabadult betegségétől.

⁷¹ Egy gubbiói asszony, aki bénultan feküdt ágyában, boldogságos Ferenc nevének harmadszori segítségül hívására tökéletesen felépült bajából, és teljesen egészséges lett.

⁷² A sorai egyházmegyében fekvő Arpinóban^[59] egy leány olyan súlyos bénulásban szenvedett, hogy tagjai és idegei teljesen felmondták a szolgálatot és képtelenné váltak bármilyen emberi munka végzésére. Szinte azt lehetett gondolni, hogy inkább a gonosz lélek gyötri a szerencsétlen gyermeket, semmint emberi lélek tartja benne az életet. A betegség kínjai annyira összeaszalták, hogy úgy látszott, mintha bölcsős korához tért volna vissza. Végre anyja isteni sugallatra ölében a vicalvi^[60] Szent Ferenc-templomba vitte, s miután ott bő

könnyeket hullatott érte és kiadósan imádkozott, teljesen megszabadult betegségétől és visszanyerte korábbi épségét.

⁷³ Ugyanott egy ifjút, akinek száját elreteszelte a bénulás, szemeit pedig egészen elfordította, anyja az említett templomba akarta vinni. Mivel az ifjú semmiképpen sem tudott mozdulni, anyja távollétében imádkozott érte és íme, mire hazaért, tökéletesen meggyógyultnak találta.

⁷⁴ Poggibonsiban^[61] egy Ubertina nevezetű leány olyan súlyos és reménytelennek látszó betegségben feküdt, hogy szülei már lemondtak minden emberi segítségről, de annál alázatosabban esedeztek boldogságos Ferenc közbenjárásáért. Egyetértve fogadalmat tettek, hogy abban az esetben, ha lányukat talpra állítja szokatlan betegségéből, a szent atya ünnepének vigíliáját minden évben böjttel ülik meg, magán az ünnepen pedig néhány szegényt megvendégelnek. És íme, alig tették le fogadalmukat, a lány tökéletesen megszabadult betegségétől és veszedelmes bajának soha többé semmiféle utóhatását nem érezte.

⁷⁵ Mancanella Péter, gaetai polgár bénulás következtében elveszítette karjának és kezének használatát, szája pedig annyira elferdült, hogy fülével került egy vonalba. Mikor pedig az orvosok kezelésére bízta magát, a tetejébe még látását és hallását is elveszítette. Végre teljes alázatossággal boldogságos Ferenchez fordult és a boldogságos férfiú érdemeiért minden bajától megszabadult.

⁷⁶ Egy todi polgár olyan súlyos köszvényben (izületi sorvadásban) szenvedett, hogy fájdalmainak hevessége miatt egyáltalán nem tudott megnyugodni. Mikor már tökéletes ronccsá vált és az orvosok ügyeskedése semmit sem segített rajta, egy pap jelenlétében boldogságos Ferenchez fordult segítségért, és mihelyt fogadalmat tett, abban a szempillantásban visszanyerte egészségét.

⁷⁷ Egy Bontadosus nevű ember mindkét lábán olyan metsző fájdalmat érzett, hogy minden mozgásra képtelenné vált, s emiatt később étvágyát és alvását is elveszítette. Egy asszony váltig biztatta, hogy ajánlja magát boldogságos Ferenc oltalmába. Mikor egyszer kínzó fájdalmában arra a kijelentésre ragadtatta magát, hogy nem hisz a szentben, az asszony állhatatos sürgetésére utóbb mégis ezt a fogadalmat tette: "Szent Ferenc oltalmába ajánlom magamat és elismerem őt szentnek abban az esetben, ha engem pár napon belül megszabadít ezen betegségetől." És íme, a maga legnagyobb csodálkozására azonnal felkelt és visszanyerte elveszett régi egészségét.

⁷⁸ Egy asszony, aki már sok esztendeje fekvő beteg volt és magától mozdulni sem tudott, boldogságos Ferenc közbenjárására visszanyerte egészségét és utána bőségesen teljesítette fogadalmát.

⁷⁹ Narni városában egy ifjú tíz esztendőn át rendkívül súlyos betegségben szenvedett, s teste annyira felpuffadt, hogy semmiféle orvossággal nem lehetett rajta segíteni. Mikor azonban anyja Szent Ferenc oltalmába ajánlotta őt, azon nyomban visszanyerte áldott egészségét.

⁸⁰ Ugyanabban a városban egy asszonymak egyik karja annyira elszáradt, hogy emiatt semmi munkát nem tudott vele végezni. Végre álmában megjelent neki boldogságos Ferenc és beteg kezét kinyújtóztatva a másikhoz hasonlóan alkalmassá tette a munkára.

X. fejezet

A hajótörésből kimentettekről

⁸¹ Bizonyos hajósok mintegy tíz mérföldnyire a barlettai kikötőtől^[62] nagy veszedelembe kerültek. Mivel a vihar ereje állandóan fokozódott és már-már életükért kezdtek aggódni, kivetették a horgonyokat. Ám az orkán tombolása még magasabbra korbácsolta a tengert; így az történt, hogy a kötelek elszakadtak, a horgonyok a mélységbe zuhantak és ők teljes bizonytalanságban és kilátástalanságban hanyódtak a tengeren. Végre, mikor Isten

rendeléséből a víz lecsendesedett, minden igyekezetükkel a horgonyok megkereséséhez láttak, melyeknek kötelei vígan úsztak a víz felszínén. De bár valamennyi szentet segítségül hívták, és bár keményen verítkeztek a munkában, egész nap egyetlen horgonyt sem tudtak felszínre hozni. Ekkor egy Perfectus^[63] nevű hajós, aki ugyan semmi jóban nem volt tökéletesnek mondható, ellenkezőleg, semmibe vette Isten dolgait, inkább ellentmondásból és csúfolódásból így szólt társaihoz: "Lám, valamennyi szent közbenjárását kértétek, de mint látjátok, egy sem jött segítségetekre. Forduljunk tehát ehhez a Ferenchez, aki egészen új szent, s kérjük őt, hogy kapuciumával merüljön a tengerbe és hozza vissza horgonyainkat. Ha tapasztaljuk segítségét, Ortonában épülő új templomának ajánljunk fel néhány uncia aranyat." A többiek - részben félelemből - hozzájárultak a gúnyos indítványhoz, és miután a gúnyolódót kellőképpen megfeddték, a maguk részéről megerősítették a fogadalmat. És íme, abban a szempillantásban a horgonyok minden látható segítség nélkül már ott úsztak a víz színén, mintha vasból egyszerre fává változtak volna.

⁸² Egy zarándok testileg, és elmebaja miatt - melyben szenvedett - lelkiileg is nagyon legyengült állapotban éppen visszatérőben volt a Szentföldről. Feleségével együtt hajón utazott. Mivel még nem volt egészen ura akaratának, s mivel másrészt a szomjúság módfozott gyötörte, bár már minden víz kifogyott, hangosan így kezdett kiáltozni: "Menjetez csak bizalommal és merítsetek nekem egy pohár vizet! Boldogságos Ferenc ugyanis csordultig megtöltötte korsómat." Ó, csodák csodája! A korsót, melyet az imént még egészen üresen hagytak ott, most színültig megtelve találták. A rákövetkező napon nagy vihar támadt, a hullámok elöntötték a hajót és olyan keményen táncoltatták, hogy már-már hajótöréstől lehetett tartani. Ekkor a beteg megint kiáltozni kezdett: "Álljatek fel valamennyien és menjetez boldogságos Ferenc elé! Mert íme, személyesen jelent meg megmentésünkre." És ezzel hangos szóval és bőséges könnyhullatással lábához borulva imádta őt. És lám, a szent megpillantására visszanyerte egészségét, a tenger pedig elcsendesedett.

⁸³ Rieti Jakab testvér egyszer egy kis hajócskán akart átkelni egy folyón. Mikor célhoz ért, előbb társait tette ki a partra, s azután maga is a kiszálláshoz kezdett készülödni. Szerencsétlenségére azonban a hajócska felfordult, s míg a kormányos szerencsésen kiúszott, ő maga a mély vízbe merült. Partra szállott társai bensőséges hangon szólígtatták Ferencet és könnyes szemmel esedeztez hozzá, hogy segítsen fián. Maga a vergödö testvér is, mivel a hatalmas örvény mélyéről szóval nem tehette, legalább szívvel könyörgött segítségért. És íme, a személyesen megjelent szent atya segítségével úgy járt a mély víz felszínén, mint a szárazföldön és az elmerült hajócskát megragadva, azzal együtt lépett ki a partra. És mondani is csodálatos! Ruhája egészen szárazon maradt s tunikáját egyetlen vízcsepp sem érte.

⁸⁴ A rieti tavon egyszer két férfi hajózott két asszony és egy gyermek társaságában. A hajócska egyszer csak váratlanul megbillent és egykettőre megtelt vízzel. A bent ülöket már-már halálos veszedelem fenyegette. Halálfélelmükben valamennyien kiáltozni kezdtek. Az egyik asszony különösen nagy bizalommal kiáltozta: "Szent Ferenc, aki éleatedben bizalmaddal tüntettél ki, nyújts most segítséget nekünk, veszni készülő emberekeknek!" És a segítségül hívott szent azon nyomban megjelent és a színültig telt hajócskát minden baj nélkül partra kormányozta. A hajón többek közt egy kardot is vittek; ez a hullámok fölött úszva csodálatosan követte a hajót.

⁸⁵ Bizonyos anconai hajószokatek a viharos tengeren hányódva már-már az elmerülés veszedelme fenyegette. Már szinte lemondtak életükéről, de azért nagy buzgósággal esedeztez Szent Ferenchez. És íme, a tengeren egyszerre nagy fény jelent meg, és a fénnel együtt a szélcsendet is visszaadta Isten. A hajószokatek fogadalomból egy drága anyagból készült palliumot ajánlottak fel és sok más módon is kimutatták hálájukat szabadítójuk iránt.

⁸⁶ Egy Bonaventura nevű testvér egyszer harmadmagával egy tavon csónakázott. De hajócskájuk egyik oldalán súlyos sérülést szenvedett, és ök a beözönlö víz miatt a mélységbe merültek. Mialatt a mély vízből Szent Ferenc segítségével könyörögtek, a vízzel telt hajó

velük együtt egy szempillantás alatt a kikötőbe jutott. Ugyanez az eset ismétlődött meg egy ascoli picenói testvérrel: egy folyó hullámaiba merülve Szent Ferenc érdemeiért szerencsésen megszabadult.

⁸⁷ Egy pisai ember - a Szent Kozma és Damján plébánia területéről - esküvel megerősítette, hogy mikor egyszer sokadmagával a tengeren hányódott, abban a veszedelemben forgott, hogy hajóját a dühöngő vihar ereje egy kiálló hegynek sodorja és izzé-porrá zúzza. A hajósok, mikor ezt látták, vitorlarudakból és deszkákból tutajt ácsoltak és a hajón levő utasokkal, mint valami várban, azon vonták meg magukat. Pisai emberünk azonban, mivel nem tartotta jól magát, a hullám erejétől a tengerbe sodródott. És mivel úszni nem tudott, segítséget pedig senkitől sem várhatott, reménytelenül a tenger mélyébe merült. Minthogy szólni nem tudott, legalább szívében teljes alázatossággal boldogságos Ferenc oltalmába ajánlotta magát; és íme, egy kéz kiemelte őt a tenger mélyéből és az említett tutajra helyezte. Így a többiekkel együtt szerencsésen megszabadult a hajótöréstől; maga a hajó azonban valóban nekiment a hegynek és darabokra tört.

XI. fejezet.

A bebörtönzöttekről és foglyokról

⁸⁸ Görögországban történt, hogy az egyik úr szolgáját teljesen ártatlanul a lopás vádjával illették. Ura azonnal kemény tömlöcbe vettette, erősen megbilincselte, és végül lábának levágására ítélte. Felesége mindent megpróbált nála az ártatlan ember kiszabadítása érdekében; de a megátalkodott szívű ember hallatlanra vette minden kérését. Ekkor az úrnő Szent Ferenchez fordult könyörgésével, és külön fogadalommal kérte számára pártfogását. És lám, a szerencsétlenek pártfogója tüstént ott termett, a börtönben ülő embert kézen fogta, bilincseit leoldotta, a börtön ajtaját megnyitotta, és az ártatlanul szenvedőt a szabadba vezette. "Én vagyok - mondotta -, akinek úrnőd alázatosan pártfogásomba ajánlott." Ekkor nagy félelem fogta el, de mialatt leereszkedés közben a magas hegy meredélyeit kerülgette, egyszerre csak, nem tudni hogyan, hogyan nem, nyílt síkon találta magát. Azonnal visszatért úrnőjéhez és a valóságnak megfelelően elmondta neki a csodát. Erre az úrnő fogadalmának megfelelően egy viaszképet formált és azt odafüggesztette a szent képe elé, hogy mindenki láthassa. Megátalkodott férje egészen megzavarodott a történetek miatt. Mikor azonban megütötte feleségét, súlyos betegség szakadt rá, és attól csak akkor tudott megszabadulni, mikor meggyóna bűnét és alázatos szavakkal hirdette Isten szentjének, Ferencnek dicsőségét.

⁸⁹ Massa Trabariában egy földhöz ragadt szegény ember bizonyos összeggel tartozott egy lovagnak. Mivel nagy szegénysége miatt nem tudott fizetni, hitelezője letartóztatta őt. A szegény ember kétségbeesetten könyörgött és Szent Ferenc iránti szeretetből haladéktart esengett. Azt hitte ugyanis, hogy a lovas szintén tiszteli a híres szentet. A gögös ember azonban visszautasított minden kérést, és a szent szeretetére való hivatkozást - mint valami üres szóbeszédet - kigúnyolta. "Ilyen és ilyen helyre foglak zárni - mondotta -, ilyen és ilyen tömlöcbe taszítalak; ott azután sem Szent Ferenc, sem senki más nem tud rajtad segíteni." És ahogy mondotta, úgy is cselekedett. Talált egy sötét odut és erősen megbilincselve abba záratta emberét. De kevéssel rá megjelent Szent Ferenc, feltörte a börtön ajtaját, darabokra törte a bilincseket és a kiszabadított foglyot visszavezette házába. Emberünk később Szent Ferenc assisi templomába vitte széttört bilincseit, hogy amiben a kegyes atya jóságát tapasztalta, abban magasztalja csodálatos hatalmát. Így Szent Ferenc hatalma, miután megalázta a büszke lovagot, a foglyot, aki alázattal alávetette magát, kimentette bajából.

⁹⁰ Egy hatalmas fejedelemnek öt tisztviselőjét merő gyanúból nemcsak erősen megbilincselték, hanem azonfelül szűk tömlöcbe is zárták. A foglyok, miután hallották, hogy

boldogságos Ferenc világszerte csodákkal tündöklük, nagy alázatosan az ő pártfogásába ajánlották magukat. Azután egy éjszaka egyiküknek álmában megjelent Szent Ferenc és kilátásba helyezte neki szabadulásukat. Az álomlátó nagy örömmel újságolta el fogolytársainak a kapott ígéretet. Ezek sírtak is, meg nevettek is, és bár még sötét éjszaka volt, fogadalmat tettek és hosszú imádságba merültek. Utána egyikük kapirgálni kezdte a csontnál is keményebb falat és íme, annak minden eresztéke olyan könnyen engedett a nyomásnak, mintha viaszból lett volna. A fal megfűrése után az illető megpróbált kijutni, s kint leszedte magáról a bilincseket. Így egyik után a másik következett. De utána még egy roppant meredélyen kellett leereszkedniük, ha egészen szabadok akartak lenni. Am vezérük, a merész Ferenc, a leereszkedéshez szükséges bátorságot is megadta nekik. Így mindannyian sértetlenül és biztonságban távoztak és közben hangos szóval hirdették a szent világraszóló tetteit.

⁹¹ Arezzói Albert, mikor jogtalanul követelt adósságok meg nem fizetése miatt rideg börtönbe zárták, ártatlanságának tudatában Szent Ferenc oltalmába ajánlotta magát. Nagyon szerette ugyanis a testvérek rendjét és a szentet valamennyi szentnél jobban tisztelte. Hitelezője azonban káromló szavakkal egyre csak azt hajtogatta, hogy sem Isten, sem Ferenc nem tudja őt kiszabadítani markából. A Szent Ferenc ünnepét megelőző napon történt, hogy foglyunk a szent iránt való tiszteletből egy falatot sem evett, hanem egy szűkölködőnek nyújtotta ételét. És íme, a rákövetkező éjszaka, virrasztás közben megjelent neki Szent Ferenc. Belépésére a bilincsek maguktól lehullottak kezéről, úgyszintén a láncok lábáról, az ajtó megnyílt, a fedélzet gerendái lehullottak, és ő minden tartóztatás nélkül visszatérhetett övéihez. Ezentúl mindig pontosan megtartotta fogadalmát: Szent Ferenc vigíliáját átböjtölte és az addig adni szokott viasz mennyiségét minden évben megkértszerezte egy unciával.

⁹² Egy citta di castellói ifjú, akit gyújtogatással vádoltak és ezért megbilincselve szigorú fogságban tartottak, teljes alázattal Szent Ferenc pártfogásába ajánlotta ügyét. Egy éjszaka, mikor bilincsekbe verve és öreitől körülvéve aludt, egyszerre csak erre a szózatra lett figyelmes: "Kelj fel gyorsan és menj, ahová akarsz, mert bilincseid meg vannak oldva." Késedelem nélkül teljesítette tehát a parancsot, és a börtönből kijutva egyenesen Assisinek vette útját, hogy lerója hálája adóját megszabadítójának.

⁹³ Mikor Szent Péter székén IX. Gergely pápa úr ült, több tartományban szükségessé vált az eretnekek elleni eljárás megindítása. Ekkor egy Péter nevű castello di alifei embert is vizsgálat alá vontak. Más eretnekekkel együtt Rómában tartóztatták le. Gergely pápa azonban a tivoli püspökre bízta a fogoly őrzését. A püspök egyházmegyéje elvesztésének terhe alatt vállalta az őrizetet, s ezért eleinte keményen megbilincselte a foglyot. Mivel azonban egyszerű fellépése eleve ártatlansága mellett szólt, később lényegesen enyhített az őrizet szigorúságán. Ekkor, úgy mondják, bizonyos odavaló nemes emberek a püspök iránti olthatatlan gyűlölettel vezéreltetve - hogy őt a pápa által kiszabott büntetésbe sodorják -, titokban menekülésre biztatták Pétert. Ez szívesen hajlott biztatásukra, egy éjjel kilopakodott, és amilyen gyorsan csak tudott, elmenekült. A püspök, mikor erről értesült, nagyon felindult; mert egyrészt félt a büntetéstől, másrészt meg szerfölött bántotta ellenségeinek felülkerekedése. Azonnal szorgos vizsgálatot indított tehát, minden irányba felderítőket küldött ki, s mikor ezek újból visszahozták a szerencsétlent, hasonlíthatatlanul szigorúbb őrizet alá vette. Sötét és minden oldalról erős falakkal körülvett tömlöcbe vetette; bent pedig egy durva deszkából hevenyészett és vasszegekkel összerótt ketrecbe záratta. Mindezekon felül sok font súlyú bilincset rakatott rá, az eledelt pedig súly szerint s a vizet mérték szerint adatta neki^[64].

A szerencsétlen már-már lemondott a szabadulás minden reményéről. Isten azonban nem engedi az ártatlant elveszni; ezért szokott irgalmasságával neki is segítségére sietett. Péter ugyanis, mikor hallotta, hogy Szent Ferenc ünnepének vigíliája közeledik, sok sírással és könyörgéssel könyörületért kezdte ostromolni a szentet. Már azelőtt is nagy bizalommal viseltetett iránta, mert, mint mondotta, mindig azt hallotta, hogy az eretnekek különösen nagy

dühvel csaholnak ellene. Az ünnep éjszakájának közeledtével a szent könyörületből csakugyan leereszkedett a tömlöcbe, nevéen szólította emberünket és megparancsolta neki, hogy tüstént keljen fel. Ez félelemtől remegő hangon kérdezte, ki szólítja, s mikor megtudta, hogy Szent Ferenc van jelen, tüstént felkelt, magához hívta őret és ezt mondta neki: "Egészen magamon kívül vagyok a felindulástól, mert van itt valaki, aki nekem felkelést parancsolt és azt állítja magáról, hogy ő Szent Ferenc." Az ő azonban csak ennyit mondott neki: "Feküdj csak vissza, te boldogtalan, és aludj nyugodtan tovább. Úgy látszik, hogy egy kicsit megzavarodtál, mert ma nagyon vékonyan kosztoltál." Ám Isten szentje újból megparancsolta neki, hogy keljen fel. Úgy déltájban azután bilincsei maguktól széttöredeztek, s a következő pillanatban darabokra törve látta őket lábánál heverni. És amikor a börtönben szétekintett, látta, hogy a szegek maguktól a levegőbe repültek, ketrecének deszkái szétestek és szabad utat nyitottak neki a távozásra. De bár teljesen szabad volt, az ámulattól moccanni sem tudott, hanem ehelyett az ajtóban összevissza kiabált és ezzel rémületbe ejtette összes őreit. Ezek természetesen azon nyomban jelentették a püspöknek bilincseiből való szabadulását. A püspök, mivel nem tudta mindjárt felfogni a csodát, először újabb szökésre gondolt. Annyira felindult ezen, hogy lefordult székéről, melyen betegeskedése miatt üldögélni szokott. Mikor azonban megértette a dolgok igazi rendjét, nagy alázattal odajárult a tömlöcépülethez és világosan megismervén Isten erejét, buzgó áhítattal imádta az Urat. A bilincsek később a pápa és a bíborosok elé is elkerültek, s ezek látván, mi történt, szintén nem győzték érte csodálni és áldani az Istent.

⁹⁴ San Gemigniano-i Guidalocust hamisan azzal vádolták, hogy egy embernek méreggel kioltotta életét, és hogy azonfelül ugyanazon ember fiának és egész családjának megmérgezését is tervezte. Ezért a város polgármestere elfogatta, súlyos bilincsekbe verette, és egy omladozó toronyba záratta. Mialatt azon járatta eszt, miféle büntetéssel veszítse el a szerencsétlent, a polgármester forgó kínpadra vonását rendelte el, hogy így kínnal vallomásra bírja. Először roppant súlyt rakatott rá, úgyhogy a végén összeroskadott alatta. Azután egy időre abbahagyta, majd meg újra elrendelte a kínnal, hogy így az egymást követő kínnal bűnének minél előbbi bevallására kényszerítse. Ő azonban ártatlansága érzetében vidám arcot mutatott és a kínok látszólag semmi fájdalmat nem okoztak neki. Utána nagy tüzet gyújtottak alá, de még a haja szála sem perzselődött meg, jöllehet fejjel lefelé függesztették fel. Végül forró olajjal öntötték le; ő azonban, mivel ártatlannak érezte magát, és kezdettől fogva Szent Ferenc pártfogásában bízott, mosolyogva tűrte mindezt. Azon éjszaka után, melynek reggelén kivégzésre kellett volna őt elővezetni, megjelent neki Szent Ferenc, és kimondhatatlan fényességbe öltözve örömtől ragyogó és bizalmat sugárzó arccal egészen reggelig vele maradt. Áldott az Isten, aki nem engedi az ártatlanokat elveszni és a nagy vizek áradásában^[65] mindig kész segíteni a benne bízókat.

XII. fejezet

A nehéz szüléstől megszabadultakról és azokról, akik nem tartották meg a szent ünnepét

⁹⁵ Egy szlavóniai grófné, aki nemcsak előkelő származás, hanem jellem tekintetében is messze kiemelkedett, igen nagy tisztelettel viseltetett Szent Ferenc iránt, és mindig készségesen állott a testvérek rendelkezésére. Szülése idején rendkívül heves fájdalmak lepték meg, és attól lehetett tartani, hogy a születendő gyermek anyja halálának okozója lesz. Úgy látszott, hogy nem tudja világra hozni a gyermeket anélkül, hogy maga is rá ne menne, és így erőlködésével nem szülni, hanem ellenkezőleg, életet kioltani készül^[66]. Ám ekkor eszébe jutott Szent Ferenc nagy híre, erénye és dicsősége; felserkent hite és lobot vetett buzgósága. Hathatós segítségért esedezett hozzá, mint bizalmas barátjához, mint a jámborok vigasztalójához és a lesújtottak menedékéhez. "Szent Ferenc - mondotta -, teljes szívből esedezem kegyességedhez

és eszemmel fogadom, amit ebben a pillanatban még nem is tudok kifejezni." És csodálatos a segítő készség gyorsasága! Alig hogy befejezte szavait, abban a pillanatban megszűnt a fájdalom, tetőfokra jutott a vajúdás és kezdetét vette a szülés. Megszűnt minden nyomasztó érzés és a gyermek szerencsésen a világra jött. A grófné nem feledkezett meg fogadalmáról, és nem lett hűtlen ígéretéhez: egy gyönyörű templomot építtetett és annak gondozását a szent iránti tiszteletből a testvérekre bízta.

⁹⁶ Róma környékén bizonyos Beatrix nevű asszony közvetlenül szülés előtt állott. Miután már negyedik napja holtan hordta méhében magzatát, súlyos aggodalmak és kínzó fájdalmak gyötörték. A halott magzat halállal fenyegette az anyát is és a még meg sem született kész veszedelmet jelentett szülőjére. Próbálkozott orvosi segítséggel is, de hiába, minden emberi beavatkozás hiábavalónak bizonyult. A paradicsomi átok kelleténél jobban megfogta a szerencsétlent, úgyhogy a magzatnak szánt sír az ő sírjának látszott. Végre közvetítők útján teljes bizalommal a kisebb testvérekhez fordult, s alázatosan és bízó hittel valami Szent Ferencről származó ereklyét kért tőlük. Ezeknek isteni sugallatra sikerült egy darabot találniuk abból az övből, melyet valamikor a szent viselt. És íme, alig hogy rátették a betegre az övet, azon nyomban megszűnt minden fájdalma; a halállal fenyegető ok, a halott magzat simán a világra jött és az asszony visszanyerte régi egészségét.

⁹⁷ Egy Calvi dell'Umbria-i nemes úr Julianna nevű felesége hosszú éveken át elhalt fiait gyászolta és szüntelenül szerencsétlen elmúlásukat siratta. Mert valamennyi fiát a föld nyelte magába és az újabb sarjak születését hamarosan követte gyors elmúlásuk. Mikor tehát ismét egy négyhónapos magzatot hordott méhében, többet szomorkodott, mint örült miatta; mivel attól félt, hogy születésén érzett fonák örömét megint megrontja az elmúlásán érzett fájdalom. Egy éjszaka azután, miközben mélyen aludt, álmában egy asszony jelent meg neki, kezében egy formás csecsemővel, ezt odanyújtotta az asszonynak és közben ezt mondta neki: "Fogadd szívesen ezt a kisdedit, melyet Szent Ferenc küld neked." Ő azonban vonakodott elfogadni azt, akit úgyis rögtön el kell veszítenie. "Miért fogadnám el ezt a gyermeket, mivel tudom, hogy miként a többiek, ő is hamarosan meghal?" Az asszony azonban így felelt: "Fogadd csak el, mert akit Szent Ferenc küld számodra, az egész biztosan életben marad." Mikor már harmadszor váltottak ilyen szavakat, az úrnő végre karjába vette a kínált gyermeket. Erre azonnal felébredt álmából és részletesen beszámolt férjének látomásáról. Mindketten nagyon örültek a dolognak, és a születendő gyermekért többszörös fogadalmat tettek. Végre elérkezett a szülés ideje és az asszony fiát szült. Ez életben maradt, és viruló korában bőséges kárpótlást nyújtott az elhaltakért.

⁹⁸ Viterbóban egy szüléshez közel álló asszony belső fájdalmak és a szokásos asszonyi bajok miatt már szinte a halál örvényéig jutott. Kikérték az orvosok tanácsát, elhívták a javasasszonyokat; mivel azonban sem ezek, sem azok nem tudtak rajta segíteni, a kétségbeesés uralkodott el rajta. Nagy elesettségében boldogságos Ferenchez fordult segítségért s többek közt megfogadta neki, hogy ameddig csak él, mindig megtartja ünnepét. És íme, azonnal megszabadult fájdalmaitól és a szülést szerencsésen befejezte. De mikor elérte, amit kívánt, elfelejtette, amit ígért. Szent Ferenc ünnepén ugyanis fogadalma mellőzésével, sőt lábbal tiprásával ruhamosásra indult. De rögtön heves fájdalom fogta el, és ő a figyelmeztető büntetésre jobbnak látta visszafordulni. Mihelyt azonban fájdalma valamennyire megenyhült, mivel azok közé az emberek közé tartozott, akik minden órában tízszer változnak, szomszédasszonyai szorgoskodásának láttára balga vetélkedésből előbbi hibáját még nagyobb hibával tetézte. De egyszerre csak azon vette észre magát, hogy munkára kinyújtott jobb karját nem tudja visszahúzni, mert megmerevedett és elszáradt. Hiába próbálta kezének még épen maradt részét mozgatni, mert az is elszáradt. A szerencsétlent még etetni is a fiának kellett, mert magától semmit sem tudott végezni. Férje nem győzött csodálkozni a dolgon, és miközben okai után kutatott, rájött, hogy a baj felidéző oka csakis a Szent Ferencnek tett ígéret megszegése lehet. E felfedezésre ő is, meg felesége is félelemmel teltek

el és haladéktalanul megújították a fogadalmat. Erre a fordulatra a szent is, aki egész életében mindig könyörületes volt, megkönyörült rajta és a bűnbánónak visszaadta tagjai használatát, amit előbb az ígéretszegőtől megvont. Mivel pedig a büntetés révén a bűn is nyilvánosságra jutott, az asszony példája lett mindazoknak, akik megszegik fogadalmukat és ijesztése azoknak, akik elhanyagolják a szentek ünnepeit.

⁹⁹ Tivoli városában egy bíró felesége, miután már hat leánygyermeket hozott a világra, szertelen felindulásában elhatározta, hogy ezentúl tartózkodik a férjével való együttéléstől és nem vesz részt abban a munkában, melynek gyümölcsétől irtózik. Nagyon, de nagyon ellenére volt ugyanis, hogy mindig csak lányokat szül - amiért ő Istent vádolta -, holott ő szíve minden vágyával fiúgyermek után sóvárgott. De nem szabad zúgolódva viselni a terhet, melyet a mindenható Isten törvénye rak az ember vállára. Az asszony azonban méltatlankodással telten egy egész esztendeig külön élt urától. De végre mégis magába szállott, magasabb parancsra kiengesztelődött férjével, és gyóntató atyjának tanácsára boldogságos Ferencről kért fiúgyermeket azzal az elhatározással, hogy majd annak nevével nevezi el, akinek érdeméből kapja. Nem sokkal később csakugyan fogant és ikreket szült annak jóságából, akihez eredetileg csak egyért könyörgött. Az ikrek közül az egyik valóban a Ferenc, a másik pedig a Balázs nevet kapta.

¹⁰⁰ Le Mans városában^[67] egy előkelő úrnő alacsony származású szolgálóját Szent Ferenc ünnepén is szolgai munka végzésére akarta kényszeríteni. Ez azonban, mivel lélekben előkelőbb volt, mint származásában, a napra való tekintettel vonakodott a parancsot teljesíteni. Később azonban az embertől való félelem föléje kerekedett nála az istenfélelemnek, és bár kellenél, eleget tett a parancsnak. Kezébe vette a rokkát és ujjai megfogták az orsót^[68]. De kezei azon nyomban megmerevedtek a fájdalomtól, s ujjait kínos görcsök szaggatták. A büntetés azután hamarosan nyilvánosságra hozta a bűnt is, mert a kínzó fájdalmat nem lehetett eltitkolni. A szegény szolgáló Szent Ferenc fiaihoz sietett, megvallotta nekik bűnét, megmutatta büntetését és bocsánatért esedezett. Erre a testvérek körmenetben a templomba mentek, s ott Szent Ferenc irgalmát kérték a leány meggyógyulására. És mialatt a fiak az atya kegyességéért esedeztek, a lány hirtelen meggyógyult, de kezén még sokáig égési sebeket viselt.

¹⁰¹ Terra di Lavoro tartományban^[69] egészen hasonló eset történt. Egy asszony, akit szomszédasszonyai már több ízben megróttak, hogy még ilyen nagy ünnepen - boldogságos Ferenc vigíliáján - sem áttal dolgozni, csak azért is egész estig dolgozott és egy pillanatra sem szünt meg munkálkodni. Munkája végeztével azonban rémülten és fájdalommal vette észre, hogy kezei annyira elgyengültek, hogy úgyszólván mindennemű munka végzésére alkalmatlanná váltak. Azonnal felkelt, a tiszteletreméltó ünnepet, melyet az imént még lábbal tiport, magára nézve fő-főünnepnek nyilvánította, és egy pap kezébe tett esküvel ünnepélyesen elkötelezte magát, hogy a szent ünnepét élte fogytáig illőképpen megtartja. És lám, fogadalma letétele után egy Szent Ferenc tiszteletére emelt templomba vezetik, és ott könnyhullatások közepette visszanyerte korábbi épségét.

¹⁰² Olite községben^[70] egy asszony szomszédasszonya figyelmeztetésére, hogy Szent Ferenc ünnepét tartsa tiszteletben és ne szennyezze be szolgai munkával, így felelt: "Ha minden szakmának csak egy szentje volna is, a szentek száma tetemesen meghaladná a napok számát." De e vakmerő szavak kiejtése után isteni bosszúból elméje menten elborult és hosszú napokon át józan ész és emlékezet nélkül élt, mígnem egyeseknek boldogságos Ferenchez intézett könyörgésére megint visszanyerte elméje használatát.

¹⁰³ A campaniai Piglio községben egy asszony Szent Ferenc ünnepén is rendületlenül végezte megszokott munkáját. Mikor pedig emiatt egy nemes asszony erősen megpirongatta őt és figyelmeztette, hogy az ünnepet mindenkinek benső áhítattal illik megülni, ő hetykén így válaszolt: "Már csak kevés munkám maradt hátra; ha ezzel megbántom az Urat, ám ő lássa!" De egyszerre csak azt látta, hogy vakmerő szavaiért közelben ülő lánykájának kell keservesen

bűnhődnie. A lány szája ugyanis egészen a füléig elferdült, szemei pedig, mintha csak kifolyni készültek volna, siralmas módon kifordultak. A környék asszonyai azonnal odacsődültek és nem győzték eleget kárpálni az okatlan anyát ártatlan gyermekéért. Ő pedig fájdalomtól marcangolva azon nyomban a földre vetette magát és megfogadta, hogy ezentúl minden esztendőben megüli az ünnepet és a szent iránti tiszteletből megvendégeli a szegényeket. És mihelyt az anya jóvá tette bűnét, abban a pillanatban megszűnt lányának vergődése is.

¹⁰⁴ Tolentinói Máténak volt egy kislánya, akit Franciskának neveztek. Mikor azonban a kisebb testvérek Tolentinóból máshova költöztek, Máté úr annyira felingerült ezen, hogy még lányának nevét is megváltoztatta, és ezentúl Franciska helyett Mathea néven szólította. A névvel együtt azonban egészségétől is megfosztotta gyermekét. Mivel a névváltoztatás az atya iránti megvetésből és a fiak iránti gyűlöletből történt, a lány súlyosan megbetegedett és hamarosan a halál örvényéig sodródott. Mialatt az apa a lánya elmúlása fölött érzett keserű fájdalomban vergődött, felesége nem győzte őt Isten szolgálói iránt táplált gyűlölete és a szent nevének megvetése miatt pirongatni. Erre hirtelen támadt buzgalmában először a név körül támadt zavart szüntette meg, s lányát ismét eredeti nevével ruházta fel, melytől az imént megfosztotta. Azután pedig a testvérek lakhelyére sietett vele és ott atyai könyörgéseivel a névvel együtt az egészséget is kiesdette számára.

¹⁰⁵ Egy pisai asszony, mivel még nem tudta, hogy várandós, egész nap a városban épülő Szent Ferenc-templom körül szorgoskodott. Éjjel azután megjelent neki Szent Ferenc, előtte két gyertyát tartó testvérrel, és így szólott hozzája: "Leányom, íme, fogantál és fiat fogsz szülni. Ebben, feltéve, hogy az én nevemet adod neki, sok örömet fogod találni." Eljött tehát a szülés ideje és csakugyan fia született. Ekkor anyósa ezt mondta neki: "A fiút erről meg erről a rokonunkról Henriknek fogjuk hívni." Az anya azonban így felelt: "Semmiképpen sem, hanem a Ferenc nevet adjuk neki." De az anyós csak nevetett a nemes csengésű néven, mintha parasztos hangzásúnak tartotta volna. Néhány nappal rá azonban, éppen mikor megkeresztelni készültek, a kicsike veszedelmesen megbetegedett. Szomorúság szakadt a házra, és örömiük bánatra változott. Mialatt az anya mély szomorúságában virrasztva töltötte az éjszakát, megjelent neki Szent Ferenc ismét két testvér kíséretében és szemrehányóan így szólott hozzá: "Nem megmondottam, hogy csak akkor találod örömet fiadban, ha az én nevemet adod neki?" Erre az asszony kiabálni és esküdözni kezdett, hogy semmi más nevet nem ad fiának. És a gyermek valóban meggyógyult, és a keresztségben valóban Szent Ferenc nevét nyerte el. Megadatott neki a kegyelem, hogy sohasem sírt és gyermekkorát teljes ártatlanságban élte át.

¹⁰⁶ Egy toszkánai, arezzói asszony már hetedik napja vajúdott és egészen megfeketedett. Mikor mindenki lemondott róla, ő fogadalmat tett Szent Ferencnek és haldokolva is segítségért esedezett hozzá. És alig hogy letette fogadalmát, azon nyomban elszenderült. Álmában megjelent neki Szent Ferenc, nevén Andelasiának szólította és megkérdezte őt, vajon ismeri-e őt? Válaszára - "Igen atyám, ismerlek" - tovább folytatta a kérdezést: "El tudod-e mondani az 'Üdvözlégy irgalmasság királynéja' kezdetű imádságot?" "El tudom, atyám" - felelte az asszony. "Hát akkor kezd - mondotta a szent -, mire végére érsz, szerencsésen átesel a szülésen." Amint ezt mondotta, nagy szóval felkiáltott és ezzel eltávozott. Az asszony felébredt a kiáltásra és remegő hangon mondani kezdte: "Salve regina..." Mikor ezeket a szavakat mondotta: "irgalmas szemeidet", még mielőtt végére ért volna a szavaknak, boldogan és szerencsésen egy szép fiúgyermeknek adott életet.

¹⁰⁷ Egy szicíliai asszony, jóllehet tudta, hogy boldogságos Ferenc ünnepe van, mégsem tartózkodott a szolgálai munkától, hanem egy süttöknőt készített maga elé. Mikor azonban a teknőbe beleöntötte a lisztet és feltűrt karokkal gyúrni kezdte, egyszerre csak vérrel behintettnek látta azt. Módfelett csodálkozott ezen és menten szomszédasszonyaiért kiáltott. És minél többen jöttek ezen szokatlan látványra, a téstát beágazó vérerek annál számosabbak

lettek. Az asszony végre megbánta tettét, és megfogadta, hogy a szent ünnepén ezentúl tartózkodni fog minden szolgálai munkától. És még jóformán le sem tette fogadalmát, a térsztában megszűnt a vér szivárgása.

¹⁰⁸ Még a szent életében történt, hogy egy Arezzo környéki asszony teherbe esett, s mikor elközelgett a szülés ideje, hihetetlen szorongást állott ki. Már több napja vajúdott, mikor boldogságos Ferenc az egyik remeteségbe utaztában történetesen éppen azon a tájon haladt át, mégpedig beteges állapotára való tekintettel lóháton. Mindenki azt várta, hogy afelé a falu felé veszi útját, amelyikben az asszony szenvedett. Ő azonban már a remeteségben időzött, mikor az egyik testvér a lóval, melyen a szent ült, visszatérő útjában a faluba érkezett. A község lakói, mikor meggyőződtek róla, hogy nem Szent Ferenc jött közéjük, nagyon elszomorodtak. Utóbb azonban tanakodni kezdtek maguk közt, nincs-e kezük ügyében valami, amit Isten szolgálja kezével érintett. Mikor végre eszükbe jutott, hogy a kantárszárat kezével kellett fognia, siettek a kantárt a ló fejéből kihúzni. És íme, az asszonynak, mihelyt magán érezte a kantárszárat, azonnal megszűnt minden fájdalma, s boldogan és szerencsésen megszülte gyermekét^[71].

XIII. fejezet

A meggyógyított sérvesekről

¹⁰⁹ Iseói Jakab testvér^[72], aki meglehetősen ismert és híres ember volt rendünkben^[73], egyszer atyánk dicsőségére egy esetet mondott el életéből, és egyúttal bensőséges hálát adott neki közbenjárására nyert gyógyulása kegyelméért. Még zsenge gyermekkorában történt ugyanis, hogy odahaza, szülei házában nagyon súlyos törést szenvedett, minek következtében egyes szervei eltorzultak, mások pedig rossz helyre kerültek. Ez természetesen nagyon sok szenvedést okozott neki. Atyja és hozzátartozói, akik tudtak bajáról, mély részvételt voltak iránta, és többször megkísérelték, hogy orvosi beavatkozással segítsenek állapotán, de mindhiába. Mikor aztán a Szentlélek sugallatából lelkének üdvösségéről kezdett gondolkodni az ifjú, teljes odaadással kezdte keresni Istent, aki meggyógyítja a megtört szívűeket és bekötözi sebeiket^[74]. Érett megfontolás után Szent Ferenc rendjébe lépett anélkül azonban, hogy betegségéről bárkinek szólt volna. De alig töltött valamennyi időt a rendben, a testvéreknek tudomására jutott az ifjú betegsége. Nagyon sajnálták a fiút, mindazonáltal, ha még oly nehéz szívvel is, haza akarták őt küldeni szüleihez. De a gyermek olyan állhatatosságot tanúsított, hogy végre legyőzte az alkalmatlan kényszerűséget. A testvérek ettől fogva különös gondot fordítottak rá, és a fiú Isten kegyelmétől megerősítve a jó erkölcsök illatát kezdte terjeszteni. Idővel derék férfivá fejlődött, beállott a lelkek gondozásának munkájába és dicséretesen gyakorolta magát a fegyelemben. Szent Ferenc hamvainak átszállításánál^[75] történetesen ő is jelen volt, és a többiek megszámlálhatatlan sokaságával ő is élvezte az átszállítás boldog örömét. Mikor a koporsó közelébe ért, melyben a szentséges atya teste pihent, megfogyatkozott erőihez képest hosszabb imádságba kezdett. És csodálatos módon szervei visszatértek rendes helyükre és ő teljesen meggyógyultnak érezte magát; menten eldobta sérvkötőjét, és ettől fogva semmit sem érzett régi fájdalmaiból.

¹¹⁰ Egy pisai ember, mivel belső részei egészen kifordultak, nagy fájdalmában és szegyenkezésében az ördög mesterkedésének tulajdonította a dolgot. Végző kétségbeesésében elhatározta, hogy elveti magától az életet, és felakasztja magát. Közben-közben azonban, mivel lelkiismerete még nem tompult el egészen, Szent Ferenc nevét sóhajtozta, és ha erőtlennül is, segítségét kérte. És lám, istentelen szándéka azon melegében elpárolgott, és súlyos bajának rögtöni gyógyulását is elnyerte.

¹¹¹ Egy Cisterna di Roma-i^[76] ember fia olyan súlyos sérvvel kínlódott, hogy belső részeit semmi módon sem tudta visszatartani. A sérvkötő, amit ilyen bajoknál használni szoktak, nála

csak újabb és bonyolultabb szakadásokat idézett elő. Szerencsétlen szülei sokat búsultak ezen, és a szörnyű baj látása szomszédait és ismerőseit is mélységes részvételre indította.

Megpróbálták minden gyógymódot is, de mivel semmire sem mentek velük, apja és anyja utoljára Szent Ferenc oltalmába ajánlották őt. A szent ünnepén elvitték őt a tiszteletére épülő velletrei templomba^[77], odatették a képe alá, fogadalmat tettek érte, és a jelenlevő sokasággal bő könnyeket hullattak. Mikor aztán az evangélium éneklésére került sor, ezeknél a szavaknál: "Elrejtetted a bölcsék elől és kijelentetted a kisdedeknek"^[78], sérvkötője magától darabokra szakadt, és a mit sem használó orvosságok semmibe foszlottak. A sebhely eltűnt, és visszatért az áhított egészség. Az Úr magasztalóinak és a szent tisztelőinek ajkán pedig hangos örömjongás tört fel.

¹¹² Ceccanóban, egy campaniai helységben, egy Miklós nevű káplán, mikor reggel a templomba lépett, olyan szerencsétlenül csúszott el, hogy belei egészen kifordultak. Paptársai és szomszédai rögtön segítségére siettek, felemelték és ágyba fektették őt. Nyolc napon át olyan mozdulatlanul feküdt ott, hogy még szükségének végzésére sem tudott felkelni. Azonnal orvosokat hívtak hozzá; ezek meg is próbálták mesterségük minden fogását, de csak fájdalmait növelték vele; ahelyett, hogy meggyógyították volna, még fokozták baját. Mivel belső részei kifordultak, a szerencsétlen ember olyan kínokat állott ki, hogy nyolc napon át még enni sem tudott. Mikor már egészen kétségbeesett és szinte halálra vált, boldogságos Ferenchez fordult segítségért. Volt neki egy jámbor és istenfélő lánya; ezt kérte meg, hogy esdje ki számára a szent közbenjárását. Erre az áldott lány rövid időre kiment, imádkozni kezdett, és bő könnyhullatással esedezett atyjáért az Atyához. Ó, mily nagy az imádság hatalma! Atyja még imádság közben beszólította, és örömmel elújságolta neki váratlan meggyógyulását. Minden szerve visszatért rendes helyére, és ő egészségesebbnek érezte magát, mint annak előtte. Meg is fogadta, hogy boldogságos Ferencet mindig különös pártfogójának tekinti, és ünnepét minden esztendőben megüli.

¹¹³ Egy spellói ember két esztendőn át olyan súlyos sérvvel bajlódott, hogy belei az alsó hasfalán mind kitüremkedtek...^[79]

¹¹⁴ Egy János nevű ifjú ember a soranói püspökség területéről belei kifordulása következtében olyannyira szenvedett, hogy az orvosok semmiféle gyógyszerrel nem tudtak rajta könnyíteni. Történt egyszer, hogy felesége véletlenül egy Szent Ferenc-templomba lépett be. Mialatt itt férje meggyógyulásáért imádkozott, egy egyszerű gondolkodású testvér ezt mondta neki: "Menj csak haza, mondd meg férjednek, hogy ajánlja magát boldogságos Ferenc oltalmába, és a szakadás helyét jelölje meg a kereszt jelével." Az asszony rögtön hazasietett, és elmondta a hallottakat férjének. Ez habozás nélkül boldogságos Ferenc pártfogásába ajánlotta magát, megjelölte a szakadás helyét és lám, kifordult belei azon nyomban visszatértek rendes helyükre. János szerfölött csodálkozott a hirtelen gyógyuláson, és sokáig évdött magában, vajon igazán meggyógyult-e. Mikor aztán egyszer magas lázzal feküdt, álmában megjelent neki boldogságos Ferenc, és nevéen szólítva őt, ezt mondta neki: "Ne félj, János, mert csakugyan kigyógyultál bajodból." Ennek a csodának legkézzelfoghatóbb bizonyítéka, hogy boldogságos Ferenc egy alkalommal megjelent egy Róbert nevű jámbor szerzetesnek és kérdésére, ki ő, ezt válaszolta: "Ferenc vagyok, és egy jóbarátomat jöttem meggyógyítani."

¹¹⁵ Szicíliában egy Péter nevű ember, aki hasfalának átszakadása következtében nagyon sokat szenvedett, mihelyt megfogadta, hogy elzarándokol a szent sírjához, azon nyomban meggyógyult.

XIV. fejezet

A vakokról, süketekről és némákról

¹¹⁶ A nápolyi ferences kolostorban bizonyos Róbert nevű testvérnek, aki már régóta vakságban szenvedett, a szemén egy kellemetlen kinövés támadt, mely nagyban akadályozta pilláinak mozgatását és használatát. Boldogságos Ferenc atyánk, az engedelmesség tükré és példaképe, mikor egy alkalommal a világ minden tájáról rengeteg idegen testvér verődött össze, hogy a csoda újszerűségével megkezdett munkájuk folytatására ösztönözze őket, a nevezett testvér meggyógyítására a következő utat választotta. Róbert egy éjszaka halálos betegen vergődött ágyában; már a haldoklókért mondandó imádságot is elmondták fölötte. Ekkor váratlanul belépett hozzá a boldogságos atya három kiválóan szentéletű testvér: Szent Antal, Ágoston testvér és Assisi Jakab testvér kíséretében, akik, miként életében hűséges követői voltak, azonképpen holtában sem váltak el tőle. A szent fogott egy kést, kivágta a vadhúst, azután visszaadta szeme világát, s végül kiragadta őt a halál torkából. Azután így szólt: "Róbert fiam, a kegyelem, melyet közöltem veled, szolgáljon bizonyítékkul a távoli nemzetekhez induló testvéreknek, hogy én megelőzőm őket és irányítom lépteiket. Örömmel menjenek, - folytatta - és az engedelmességül kapott feladatot vidám lélekkel teljesítsék! Különösen azok a fiam örüljenek, akik nemcsak az otthoni talajt hagyják el, hanem a földi hazát is elfelejtik, mert lám, rendületlenül kitartó vezérük és gondos vezetőjük van."

¹¹⁷ Az Anagni közelében fekvő Zancato községben egy Girardus nevű katona teljesen elvesztette szeme világát. Történt, hogy két messze idegenből jött kisebb testvér éppen az ő házában szállt meg, és az ő vendégszeretetét vette igénybe. Mivel az egész ház nagy tisztességgel fogadta és tejből-vajból fürösztötte őket, a házigazda vakságából semmit sem vettek észre. Utána a hat mérföldnyi távolságban fekvő rendházba indultak a testvérek és ott nyolc napig időztek. Egy éjszaka az egyiknek megjelent álmában Szent Ferenc és ezt mondotta neki: "Kelj fel gyorsan, és társaddal siess vissza vendéglátó gazdádhoz, aki bennetek annyira megtisztelt engemet és kedvemért olyan figyelmes volt hozzátok. Fizessetek neki vissza a kedves fogadásért, és a megtisztelést hasonlóval viszonzjátok. Ő tudniillik egészen vak, és semmit sem lát. Ezt a büntetést meg nem gyónt bűneivel vonta magára. Most tehát az örök halál sötétsége és véget nem érő büntetései várnak rá. Mert le nem vezekelt bűnei nem engednek számára más választást." Mikor az atya eltűnt, a fiú riadtan serkent fel, és társával együtt sietve teljesítette a vett parancsot. Mind a ketten visszatértek a vendéglátó gazdához, és útközben a látomás látója mindent elbeszélt társának. A gazda nem kevésbé csodálkozott a dolgon és megerősítette, hogy minden csakugyan úgy van. Azonnal mély bánatra indult, önként meggyóna bűneit, és javulást ígért. És íme, a belső ember megújulásával a külső is visszanyerte szeme világát. A nagy csodának hamarosan híre futott, és a hallgatók lelkében nagy mértékben emelte a vendéglátás becsületét.

¹¹⁸ A görögországi Théba városában egy vak asszony, aki Szent Ferenc vigíliáján kenyéren és vízen böjtölt, az ünnep napján férje vezetésével már korán reggel a testvérek templomába ment. Ott mise közben, éppen Krisztus teste felmutatásakor kinyitotta szemét és íme, világosan látott, s azonnal mély áhítatba merült. Imádság közben aztán egyszer csak hangos szóval így kiáltott fel: "Hála legyen Istennek és az ő szentjének, mert íme, látom Krisztus testét." Ennek hallatára az összes jelenlevők hangos örömujjongásba törtek ki; ő pedig az istentisztelet végeztével minden vezetés nélkül tért haza otthonába. Krisztus az élő Ferencnek szeme fénye volt, és amint akkor egész csodatevő hatalmát rá ruházta, azonképpen most azt kívánja, hogy testének minden dicsőség megadassék.

¹¹⁹ A campaniai Pofi községben egy tizenéves fiú hirtelen baleset következtében egészen elvesztette a bal szemét. Szeme a gyötrő fájdalom következtében annyira kiment, hogy nyolc napon át egy ujjnyi hosszú vékony húscsafaton lógott a szemüregből, egészen elszáradva. Nem volt más hátra, mint levágni a húscsafatot. Mivel azonban az orvosok egészen reménytelennek látták a helyzetet, a gyermek atyja szíve egész buzgóságával boldogságos Ferenchez fordult segítségért. És az elesettek gyámolítója ezúttal is készségesen hajolt a könyörgő esdeklésére; a kifolyt szemet csodatevő erővel régi helyére illesztette vissza, és ismét az áhított fény

ragyogásába öltöztette.

¹²⁰ Ugyanazon tartomány Castro dei Volsci nevű helységében egy nagy halom fa ledőlt és dőlteben fején olyan súlyosan megsebesített egy papot, hogy az bal szemére egészen megvakult. A pap azonnal a földre vetette magát, és siránkozva hangos szóval Szent Ferencet kezdte szólítgatni. "Siess segítségemre, szentséges atyám - mondotta -, hogy ünnepedre fiaidhoz tudjak menni, amint megígértem nekik." Aznap ugyanis Szent Ferenc vigíliája volt. Mire papunk felállott, tökéletesen meggyógyult; az öröm és magasztalás ujjongásába tört ki, és a körülötte állókat is, akik az imént még sajnálkoztak esetén, örömujjongásra és csodálkozásra indította. Utána elment az ünnepre és mindenkinek elmondta a szent magán tapasztalt kegyességét és csodáját. Tanulják meg ebből mindnyájan tisztelni azt, akiről tudván tudják, hogy egész biztosan megsegíti az őt tisztelőket.

¹²¹ Még boldogságos Ferenc életében történt, hogy egy vaksággal megvert narni asszony a kereszt jelére, melyet szeméire vetett Isten embere, csodálatos módon pillanatok alatt visszanyerte elvesztett szeme világát.

¹²² Bizonyos Római Péter nevű monte gargarói ember, mikor szőlőjében dolgoztatva fejszéjével egy fát akart kivágni, véletlenül a fa helyett tulajdon szemét találta el, és pedig olyan szerencsétlenül, hogy kettévágott szemgolyója kifelé lógott. Mivel ilyen kétségbeejtő helyzetben minden emberi segítséget reménytelennek látott, megfogadta, hogy Szent Ferenc ünnepén, ha megsegíti őt, semmi ételt nem vesz magához. És íme, Isten szentje mindjárt ott helyben visszaillesztette szemét, a két részt összeforrasztotta és visszaadta régi látását.

¹²³ Egy nemes ember fia, aki születésétől fogva vak volt, boldogságos Ferenc érdemeiért visszanyerte áhított látását. Erre az eseményre való tekintettel az Illuminatus^[80] nevet adták neki. A fiú később, mikor eljött az ideje, belépett Szent Ferenc rendjébe, és amit szentül kezdett, még szentebbül végezte.

¹²⁴ Bevagna a spoletói völgy egyik számottevő községe. Élt itt egy nagyon jámbor asszony, még jámborabb szüzlányával és leányunokájával, aki szintén nagy áhítattal viseltetett az Úr Krisztus iránt. Szent Ferenc többször igénybe vette a nők vendégszeretetét. Az asszony egyik fia ugyanis, egy nagy tökéletességű férfi, a rendben élt. A három nő egyike, az unoka, vaksága miatt meg volt fosztva a külső dolgok látásától; de a belsők, melyek Istenre vonatkoznak, annál csodálatosabb világosságban állottak előtte. Szent Ferencet egyszer megkérték, hogy szánja meg a lány baját, és egyúttal könnyítsen a másik két nő munkáján is. Erre a Szentháromság nevében nyálával háromszor megkenté a vak szeméit és visszaadta áhítva áhított látását.

¹²⁵ Castell della Pievében egy koldusfiú születésétől fogva süketnéma volt^[81]...

¹²⁶ Egy apuliai asszony már régebben elveszítette beszélőképességét, és ezenfelül nagyon nehezen lélegzett. Egy éjszaka álmában megjelent neki Szűz Mária és így szólt hozzá: "Ha meg akarsz gyógyulni, menj Szent Ferenc venosai templomába; ott visszanyered áhított egészségedet." Az asszony menten felkelt, s mivel sem lélegezni, sem beszélni nem tudott, jelekkel adta tudtára övéinek, hogy Venosába szeretne menni. Rokonai azonnal beleegyeztek, és elindultak vele a kérdéses helyre. Az asszony, mihelyt belépett Szent Ferenc templomába, és ott szívvel-lélekkel a szent közbenjárását kérte, azon nyomban egy nagy darab húst hányt ki, és az összes jelenlevők szeme láttára megszabadult bajától.

¹²⁷ Az arezzói egyházmegyében egy asszony már hét esztendeje némaságban szenvedett. Közben állandó kéréssel ostromolta Istent, hogy kegyeskedjék megoldani nyelvét. És íme, egyszer álmában két vörös ruhába öltözött testvér jelent meg előtte, és nyájas szavakkal buzdította őt, hogy ajánlja magát Szent Ferenc oltalmába. Ő menten eleget tett buzdításuknak, és mivel beszélni nem tudott, szíve mélyéből a szentnek ajánlotta magát. És mire felébredt, a napfényvel együtt beszélőképességét is visszanyerte.

¹²⁸ Egy Sándor nevű bíró, mivel gúnyt űzött boldogságos Ferenc csodáiból, az emberek általános elképedésére elvesztette beszélőképességét. És ez már több mint hat esztendeje

tartott. És mivel ki-ki azzal bűnhődik, amivel vétkezik^[82], egy idő múlva mély bánatra indult és módfölött fájlalta, hogy kigúnyolta a szent csodáit. Ezért a szent haragja sem maradt tartós; az őszintén bánkódó és őt alázatosan segítségül hívó embernek visszaadta beszélőképességét, és újból kegyelmébe fogadta őt. És ő ettől fogva a szent szüntelen magasztalásával igyekezett kiengesztelni bűnét. A csapás sokkal nagyobb buzgóságra hangolta őt.

¹²⁹ Mivel az imént káromlásról beszéltünk, jónak látunk egy tanulságos esetet elmondani. Egy Gineldus nevű Borgo San Sepolcro-i katona nagyon arcátlan módon ócsárolta boldogságos Ferenc cselekedeteit és csodáit. Idegenek előtt, akiket a szent emléke vonzott oda, tömérdek lekicsinylő dolgot mondott róla, s ezenfelül a testvérekről is sok sületlenséget fecsegett össze. Mikor egy napon kockázott, vakmerőségében és hitetlenségében így szólt a körülötte állókhoz: "Ha Ferenc csakugyan szent, tizennyolc pontom legyen." És csakugyan háromszor hatost dobott, és kilencszer egymás után minden dobásra háromszor hatot nyert. De esztelenségében nem érte be ennyivel, bűnét bűnnel, káromlását káromlással tetézte. "Ha igaz - mondotta -, hogy ez a Ferenc szent, még ma kard járja át testemet; de ha nem szent, maradjak sértetlen." Isten haragja azonban nem tűrte tovább, hogy imádsága bűnné legyen^[83]. A játék végén unokaöccse, mivel megsértette őt, kardot rántott ellene és mellébe döfte. Így a gonosz ember még aznap meghalt, s a pokol zsákmánya és a sötétség fia lett. Vigyázzanak a káromlók és ne gondolják, hogy szavaik a levegőbe foszlanak, és hogy a szenteken ejtett sérelmeknek nem akad megtorlója.

¹³⁰ Egy Sibilla nevű asszonyt, aki már évek óta vakságban szenvedett, egészen elcsüggedt hangulatban vezettek oda Isten szentjének sírjához. Bezzeg, mikor visszanyerte régi látását, kitörő örömmel és vigassággal tért meg otthonába^[84].

¹³¹ A sorai egyházmegyében fekvő Vicalvi községben egy születésétől fogva vak leány, akit anyja boldogságos Ferenc egyik templomába vitt, Krisztus nevének segítségül hívására boldogságos Ferenc érdeméért megkapta a látás adományát, amivel addig nem rendelkezett.

¹³² Arezzo városában egy asszony, aki már hét esztendeje semmit sem látott, boldogságos Ferenc templomában, mely a város tőszomszédságában épült, visszanyerte elveszett látását.

¹³³ Ugyanott egy szegény asszony fia boldogságos Ferentől, akinek oltalmába anyja ajánlotta, megkapta a látás kegyelmét.

¹³⁴ Egy spellói vak ember a szent sírjánál újból visszanyerte elveszett látását^[85].

¹³⁵ A firenzei egyházmegyében levő Poggibonsiban egy vak asszony magasabb sugallatra látogatni kezdte boldogságos Ferenc egyik szentélyét. A boldogtalan, mikor odavezették, az oltár előtt a földre vetette magát. És íme, abban a szempillantásban visszanyerte látását, és vezető nélkül tért vissza otthonába.

¹³⁶ Egy másik, camerinói asszonynak, aki jobb szemére egészen vak volt, rokonai olyan posztódarabot tettek a beteg szemére, melyet valamikor boldogságos Ferenc keze érintett, és egyúttal fogadalmat tettek nevében. Mikor azután az asszony visszanyerte látását, bőséges hálát adtak érte az Úristennek és Szent Ferencnek^[86].

¹³⁷ Hasonló eset történt egy gubbiói asszonnal, aki fogadalma következtében visszanyerte elvesztett látását, és ezért nem győzött eleget örülni^[87].

¹³⁸ Egy assisi polgár, akit, míg élt, szoros barátság fűzött boldogságos Ferenchez, már vagy öt esztendeje elvesztette szeme világát. Ezért valahányszor csak imádkozott, egyszer sem mulasztotta el boldogságos Ferencet barátságukra emlékeztetni. És íme, egyszer a szent sírjának pusztá érintésére megszabadult bajától^[88].

¹³⁹ Egy Albertinus nevű narni embernek, miután szeme világát elvesztette, pillái egészen a szemgödréig lenyúltak. Fogadalmat tett tehát boldogságos Ferencnek és íme, érdemeiért visszanyerte látását és egészségét.

¹⁴⁰ Egy Villa nevű ifjú sem járni, sem beszélni nem tudott. Anyja fogadalmképpen egy viaszképet készített, és azt nagy áhítattal elvitte boldogságos Ferenc nyugvóhelyére. És lám, mire hazaért, fia javában járt és beszélt^[89].

¹⁴¹ A perugiai püspökség területén egy ember, aki nem tudott beszélni, mindig nyitott szájjal járt és ijesztően lihegett, mivel torka erősen meg volt dagadva és fel volt puffadva. Mikor azonban a szentséges test nyugvóhelyéhez járult, és a lépcsőkön le akart szállani a sírba, egyszerre heves vérhányás fogta el. De utána tökéletesen meggyógyult, és egészséges ember módjára kezdte nyitogatni és csukogatni száját^[90].

¹⁴² Egy asszony, akinek torkában egy kő volt, olyan égető fájdalmat érzett, hogy nyelve száradásnak indult. Emiatt sem beszélni, sem enni, sem inni nem tudott. Bár sokféle orvosságot használt, semmi könnyebbülést vagy javulást nem érzett. Végül csak úgy magában fogadalmat tett boldogságos Ferencnek. És abban a pillanatban megnyílt daganata és a kő kiesett torkából^[91].

¹⁴³ Egy Bertalan nevű ember a sorai püspökség területén fekvő Arpinóból már hét esztendeje süket volt. Végül boldogságos Ferenc nevének hívására visszanyerte hallását.

¹⁴⁴ Egy asszony a szicíliai Piazza Armerinából, mivel beszélni nem tudott, szívének nyelvvel könyörgött boldogságos Ferenchez. És íme, elnyerte a beszéd áhított ajándékát.

¹⁴⁵ Nicosza városában egy pap rendes szokása szerint felkelt a reggeli zsolozsma elvégzésére. Mikor azonban a felolvasó szabály szerint áldást kért tőle, valami érthetlenséget mormogott és fogait csikorgatta. Elborult elmével szállították lakására, és egy hónapra egészen elveszítette beszélőképességét. Mikor azonban egy istenfélő ember tanácsára fogadalmat tett Szent Ferencnek, mindjárt visszanyerte beszélőképességét és elméje is kitisztult.

XV. fejezet

A leprásokról és vérfolyásban szenvedőkről

¹⁴⁶ San Severino városában élt egy Atto nevű ifjú, kinek testét egészen ellepte a lepra. Minden tagja megdagadt és felpuffadt, úgyhogy maga is irtózáttal szemlélte őket. A szerencsétlen állandóan ágyban feküdt, és ezzel nagy bánatot okozott szüleinek. Atyja egy napon azt tanácsolta neki, hogy ajánlja magát boldogságos Ferenc oltalmába. A fiú örömet beleegyezett ebbe. Erre atyja egy gyertyamérőt hozatott, megmérte vele fia magasságát és megígértette vele, hogy ezentúl minden esztendőben ekkora gyertyát ajánl fel boldogságos Ferencnek. És lám, alig tette le fogadalmát, abban a pillanatban felkelt ágyából és tökéletesen megszabadult a leprától^[92].

¹⁴⁷ Egy Bonushomo nevű fanói szélütött és leprás ifjú, mikor szülei boldogságos Ferenc templomába vitték, egyszerre kigyógyult mindkét bajából és visszanyerte egészségét^[93].

¹⁴⁸ Egy Rogata nevű nemes asszony a sorai püspökség területéről már huszonhárom esztendeje vérfolyásban szenvedett. Mikor egy napon hallotta, hogy egy gyermek népi nyelven azokról a csodákról énekel, melyeket Isten ama napokban boldogságos Ferenc által művelt, mélyen megindult, és könnyekbe tört ki, és hitből fakadóan így kezdett el beszélni: "Ó, boldogságos Ferenc atyám, ha engem is meg tudnál szabadítani bajomtól! Ennél nagyobb csodát még nem műveltél." A tömérdek vérfolyástól ugyanis az asszony számtalanszor már szinte halálra válnak látszott; ha pedig megcsendesedett a folyás, egész teste megdagadt. De lám, mi történt? Az asszony néhány nap múlva úgy érezte, hogy boldogságos Ferenc érdemeiért egészen megszabadult bajától. Sőt Marius nevű fiát is, akinek egyik karja el volt törve, egyszerű fogadalomra meggyógyította a szent.

¹⁴⁹ Egy szicíliai asszonyt, aki hét esztendőn át vérfolyásban szenvedett, Krisztus zászlótartója, boldogságos Ferenc, egészen meggyógyított.

XVI. fejezet

Az örültekről és az ördögtől megszállottakról

¹⁵⁰ Folignói Péter, aki egyszer Szent Mihály főangyal szentélyének meglátogatására indult, útközben jót húzott egy forrás vizéből. Nyomban az az érzése támadt, mintha gonosz lelkeket nyelt volna. Megszállottsága három esztendeig tartott, és ezen idő alatt testileg egészen leromlott, ocsmányul beszélt és borzalmas dolgokat művelt. Végre, mikor kezével megérintette a szent atya sírját és alázatosan segítségét kérte, csodálatos módon megszabadult az őt kegyetlenül sanyargató gonosz lelkektől^[94].

¹⁵¹ Egy megszállott narni asszonynak éjjel álmában azt parancsolta a szent, hogy vessen magára keresztet. Az asszony azonban megszállottságában egészen elfelejtette a keresztvetést. Ezért a boldogságos atya maga jelölte meg őt a kereszt jelével, és eközben megszabadította az ördög minden kínzásától.

¹⁵² Egy Cisterna di Roma-i asszony már öt esztendeje elveszítette eszének használatát, és ezzel egyidejűleg meg is vakult és meg is süketült. Fogaival ruháját szaggatta, tűznek, víznek neki ment; ugyanakkor súlyos vízkórsága szinte elviselhetlenné fokozta szenvedését. Végre egy éjszaka, mikor az isteni irgalom könyörületre hangolódott iránta, üdvös látomásban részesült: boldogságos Ferencet látta egy csodaszép trónon ülni. Azonnal odavetette magát lábaihoz, és alázatosan gyógyulásért esedezett hozzá. Mivel azonban úgy látta, hogy még nem eléggé hajol kérésére, fogadalmat tett neki, és kötelezte magát, hogy iránta való szeretetből, ameddig csak lesz miből adnia, egyetlen hozzája forduló szegényt sem utasít el alamizsna nélkül. A szent rögtön visszaemlékezett arra a szerződésre, melyet annak idején ő kötött Istennel, és miközben megjelölte őt a kereszt jelével, tökéletesen meggyógyította.

¹⁵³ Egy norciai lány már hosszabb ideje betegeskedett, mikor végre rájöttek, hogy az ördögtől van megszállva. Ugyanis gyakran fogait csikorgatta, magát tépdeste, sem magasságot, sem mélységet nem került, és általában semmiféle veszedelem elől meg nem hátrált. Később elveszítette beszélőképességét, úgyszintén tagjainak helyes használatát és az értelemnek legkisebb jelét sem mutatta. Szülei egészen megzavarodva egy nyugágyra kötözték őt és számárháton Assisibe vitték. Ott az Úr körülmetélésének ünnepén, mialatt az ünnepi misét énekelték, magatehetetlenül feküdt Szent Ferenc oltára előtt. Egyszer csak nem tudni milyen pokoli dolgot hányt ki magából, mindjárt utána talpra állott, megcsókolta Szent Ferenc oltárát, és teljesen meggyógyulva ilyen szavakba tört ki: "Dicsérjétek Istent és az ő szentjét."

¹⁵⁴ Egy nemes ember fia éppen olyan visszataszító, mint fájdalmas epilepsziában szenvedett. Szája habzott, szemei vadul forogtak, és tagjai helyes használatának felforgatásával valami pokoli dolgot köpködött. Szülei Isten szentjéhez kiáltottak, segítségét kérték, és kegyes pártfogásába ajánlották szerencsétlen gyermeküket. Egy éjszaka azután az édesanyának egy jóságos arcú férfi jelent meg álmában, és így szólt hozzá: "Azért jövök, hogy meggyógyítsam fiadat." Az anya azonnal felneszelt a hangra, remegve kelt fel és íme, fiát egészen meggyógyulva találta.

¹⁵⁵ Azt sem tartom elhallgatandónak, hogy szentünk már életében egészen csodálatos hatalommal rendelkezett a gonosz lelkek fölött. Egyszer Sangemini községbe ment Isten embere a mennyek országát hirdetni. Ott egy istenfélő ember házában szállt meg, akinek feleségét köztudomás szerint a gonosz lélek gyötörte. Bár kérve kérték, hogy imádkozzék a szerencsétlenért, boldogságos Ferenc az emberek idétlen dicséretétől való félelmében a leghatározottabban megtagadta ezt. Végre hosszas unszolásra a kíséretében levő három testvért a szoba három sarkába állította azzal a meghagyással, hogy imádkozzanak; maga pedig a negyedik sarokba húzódott ugyancsak imádkozni. Imádsága végeztével bizalommal odalépett az asszonyhoz, akit közben kegyetlenül gyötört a gonosz lélek, és Jézus Krisztus nevében távozást parancsolt az ördögnek. Ez a parancsra olyan hirtelen és olyan nagy dérral távozott, hogy Isten embere azt hitte, hogy felsült vele. Ezért bizonyos szégyenkezéssel azonnal továbbállott onnét. Mikor azonban egy későbbi alkalommal megint keresztül ment a helységen, az asszony a piacon utána kiabált, lába nyomát csókolta és váltig kérlelte, hogy legalább egy szóra álljon meg. Végül sokak vallomásából meggyőződött az asszony

meggyógyulásáról, de csak sok kéréssel állott vele szóba^[95].

¹⁵⁶ Más alkalommal, mikor Citta di Castellóban időzött a szent, megint egy megszállott asszonyt vezettek szállására. Az asszony megállt, elkezdte fogait csikorgatni és ugatásszerű kiabálásával rémítette az embereket. Sokan nagy alázattal kérték Isten szentjét, hogy imádkozzék a szerencsétlen megszabadulásáért, és egyúttal utaltak a sok kellemetlenségre, melyet örültségével nekik is okoz. Boldogságos Ferenc először a kíséretében levő testvért küldte ki, hogy megbizonyosodjék róla, csakugyan ördögi mesterkedésről van-e szó, vagy csak egyszerű asszonyi csalafintaságról. Az asszony azonban mihelyt látta, hogy nem Ferenc áll előtte, kinevette és semmibe vette a testvért. Ezalatt a szent atya ott bent buzgón imádkozott. Imádsága végeztével maga is kiment az asszonyhoz. De ez semmiképpen sem tudta elviselni jelenlétét, a földre vetette magát, és nagy üvöltözés közben ott hentergett. Erre Isten szentje az engedelmesség nevében távozást parancsolt az ördögnek; az rögtön el is távozott, és az asszonyt teljesen gyógyultan hagyta.

XVII. fejezet

A törést és zúzódást szenvedettekről

¹⁵⁷ A parmai tartományban egy családban olyan fiú született, akinek lába meg volt fordítva; tudniillik elől volt a sarka, hátul meg az ujjai. A gyermek apja szegény ember volt, de nagy tisztelője Szent Ferencnek. Nap nap után panaszkodott tehát neki szegényére született fia miatt, aki csak arra való, hogy növelje szegénységét. Mialatt ezen töprengett, elhatározta, hogy erőszakkal is rendbe hozza fia lábát. A dajka nem emelt kifogást terve ellen. Csak arra várt tehát, hogy a gyermek tagjai a meleg fürdőben hajlékonyabbakká váljanak. Balga tervének megvalósítására azonban nem került sor, mert már a pólyából való kibontásnál kiderült, hogy a gyermek Szent Ferenc érdemeiért olyan tökéletesen meggyógyult, mintha előbb semmi rendellenessége sem lett volna.

¹⁵⁸ Az Amiternum közelében fekvő Scoppito községben egy házaspárnak egyetlen fiacskája volt, aki azonban inkább valami szörnyeteghez, mint emberhez hasonlított. A természet szeszélyéből ugyanis mellső tagjai hátul voltak elhelyezve; karjai a nyakával voltak összenőve, kezei melléhez, lábai pedig kezeihez tapadtak hozzá. Ezért inkább gömbre, mint emberi törzsre emlékeztetett. Szülei örökös szegénynek érezték a gyermeket, és szüntelenül búsultak miatta. Még a rokonok és szomszédok szeme elől is gondosan rejtegették, részint fájdalomból, részint szégyenkezésből. Ráadásul a mélyen lesújtott férj örökös szemrehányásokkal illette feleségét, hogy nem fiaat szül, mint más asszonyok, hanem szörnyeteket hoz a világra, melyek a legvisszataszítóbb vadállatoknál is utolsóbbak. Azt állította, hogy ez minden bizonnyal Isten büntetése felesége bűneiért. Az pedig nagy szomorúságában és szegényében minduntalan Krisztushoz kiáltott, és Szent Ferencet kérte, hogy lesújtottságában és megalázottságában kegyeskedjék segítségére lenni. Egy éjszaka azután, mikor állandó szomorúsága miatt éppen egy szomorú álommal bajlódott, megjelent neki Szent Ferenc és nyájas szavakkal így szólt hozzá: "Kelj fel azonnal, és vidd gyermekedet egy közeli helyhez, mely nevemre van szentelve^[96], és fürdesd meg az ottani kút vizében. Mihelyt ugyanis ezzel a vízzel leöntöd, azon nyomban visszanyeri teljes épségét." Az asszony azonban elmulasztotta megtenni, amit a szent gyermekére vonatkozólag parancsolt neki. Ugyanígy történt másodízben is; a szent újbóli megjelenésére és másodszori parancsára sem mozdult. A szent atya azonban nem vette rossz néven együgyűségét: harmadízben már a Boldogságos Szűz és szent apostolok fényes társaságában jelent meg, fogta az asszonyt és gyermekével együtt egy szempillantás alatt a mondott rendház küszöbére vitte. Közben azonban már derengeni kezdett, és a látomás szétfoslott. Erre az asszony, aki egészen magánkívül volt az ámulattól és a csodálkozástól, bezörgetett a ház kapuján. A testvérek nem

kevésbé álmélkodtak a dolog újszerűségén. Az asszony pedig teljes bizalommal várta tovább fiának immár harmadszor is megígért gyógyulását. Eközben a környék nemes asszonyai is nagy számban verődtek össze, és csodálkozással hallották a történeteket. Azonnal vizet merítettek a kútból, és a jelenlevő asszonyok legelőkelőbbje sajátkezűleg megfürösztötte a gyermeket. És íme, a gyermek azon nyomban meggyógyult, és tagjai rendes helyükre tértek vissza. A nagy csoda mindenkit bámulatra indított.

¹⁵⁹ Az ostiai egyházmegyében fekvő Coriban egy ember egészen elveszítette lábát, úgyhogy se járni, se mozogni nem tudott. Kétségbeejtő helyzetében semmiféle emberi segítségre nem számíthatott. Ezért egy éjszaka, mintha csak maga előtt látta volna őt, így kezdett boldogságos Ferencnek panaszkodni: "Segíts most rajtam, Szent Ferenc! Emlékezzél csak vissza szolgálataimra és irántad tanúsított hűségemre. Hiszen valamikor szamaramon vittelek, és sokszor csókoltam szentséges kezedet és lábadat. Mindig tisztelettel viseltetem irántad, és mindig jóakaród voltam. És íme, látod, most meghalok ennek a kegyetlen fájdalomnak gyötrelmeiben." A szent megindult erre a panaszra; visszaemlékezett a vett jótéteményekre, és a ragaszkodásért érzett hálával szívében egy testvér kíséretében megjelent az ébren virrasztó beteg előtt. Kijelentette neki, hogy egyenesen hívására jött, és hogy a gyógyító szereket is magával hozta. Erre egy kis pálcával, melyen a nagy T betű volt látható, megérintette a fájdalmas helyet. A fekély azonnal felfakadt. A nagy T betű azonban a gyógyulás után is mindmáig megmaradt. Szent Ferenc ugyanis ezzel a betűvel szokta megjelölni leveleit, ha szükségből vagy szeretetből írt valakinek.

(A ¹⁶⁰⁻¹⁶⁷ -ig tartó szakaszok szó szerint megegyeznek az 1Cel 127-134-ig terjedő részekkel.)

¹⁶⁸ Egy Riccomagnus nevű ember a volterrai egyházmegyéből, aki kezével is alig tudott a földön kúszni, és akit visszataszító csúfsága miatt tulajdon anyja is megtagadott, alázatosan boldogságos Ferenc oltalmába ajánlotta magát, és azonnal megszabadult bajától.

¹⁶⁹ Ugyanabból az egyházmegyéből két asszony, névleg Viridis és Sanguinea, annyira megnyomorodott, hogy csak akkor tudtak mozogni, ha mások vitték őket. Közben kezükről, melyre mozgás közben támaszkodtak, egészen lehámlott a bőr. De alig tettek fogadalmat, máris visszanyerték egészségüket.

¹⁷⁰ Egy Jakab nevű poggibonsi ember olyan siralmasan meg volt görnyedve és össze volt zsugorodva, hogy orrával a térdét verte. Ezért anyja, egy özvegyasszony, elvitte őt boldogságos Ferenc egyik szentélyébe, és ott buzgón imádkozott gyógyulásáért. És íme, teljesen épen és meggyógyulva vitte őt vissza otthonába.

¹⁷¹ Vicalvóban egy asszony leszáradt keze a szent atya érdemeiért az egészséges mintájára egészen meggyógyult.

¹⁷² Capua városában egy asszony megfogadta, hogy személyesen elzarándokol boldogságos Ferenc sírjához. De családi gondjai közepette egészen meglepedkezett fogadalmáról, s ezért büntetésül jobb oldala hirtelen megbénult. Idegbénulása következtében fejét és karját csak bizonyos irányban tudta mozgatni. A fájdalom annyira eluralkodott rajta, hogy jajveszékélésével szomszédait is állandóan zavarta. Egyszer véletlenül két testvér haladt el háza előtt, és egy pap biztatására a szerencsétlenhez is betértek. Erre ő azonnal meggyóna fogadalmának elmulasztását, és a feloldozás elnyerése után még abban az órában teljesen egészségesen kelt fel; és büntetésén okulva a lehető legrövidebb időn belül beváltotta fogadalmát.

¹⁷³ Egy Bertalan nevű narni ember, mialatt egy fa árnyékában szunyókált, nyilván a gonosz lélek mesterkedésére egész lábára megbénult. Mivel földhöz ragadt szegény ember volt, nem tudta, hová forduljon. Am egy éjszaka álmában megjelent neki Ferenc, a szegények gyámolítója, Krisztus zászlóhordozója, és meghagyta neki, hogy menjen bizonyos fürdőhelyre. Mikor pedig útközben letért a helyes ösvényről, ezt a szöveget hallotta: "Békesség neked. Én vagyok az, akinek fogadalmat tettél." Azután odavezette őt a kérdéses helyre; ott, mint világosan kivette, egyik kezét lábszárára, a másikat pedig lábfejére tette, és

érintésével megelevenítette az elszáradt tagokat. Megjegyzendő, hogy emberünk akkor már erősen benne volt a korban, és hatodik esztendeje bénulásban szenvedett^[97].

¹⁷⁴ Már életében is sok hasonló csodát művelt a szent. Így mikor egy alkalommal a rieti püspökségben jártában egy faluba érkezett, egy asszony ölében vitte eléje nyolcesztendő fiát, és könnyekben úszva odatette lába elé. A gyermek ugyanis már négy esztendeje olyan rendkívüli módon fel volt puffadva, hogy lábát semmiképpen sem tudta meglátni. A szent nagyon kegyesen fogadta őt, és százszor szent kezét a beteg hasára tette. És íme, érintésére a daganat azonnal lelappadt, és a beteg meggyógyult. Utána boldogságban úszó anyjával együtt bőséges hálát adott Istennek és az ő szentjének^[98].

¹⁷⁵ Toscanella városában boldogságos Ferenc egy alkalommal egy lovag házában szállt meg. Az ő egyetlen fia sánta és ezenfelül egész testében gyenge és fejletlen volt. Bár már messze túl járt a szoptatás évein, még mindig bölcsőben feküdt. Az apa alázattal a boldogságos férfi lába elé borult, és sírva kérte tőle fia meggyógyítását. Ő azonban méltatlannak érezte magát ilyen nagy kegyelemre és tiltakozott ellene; de végre a kérés állhatatosságától legyőzve mégis imádkozni kezdett, majd a kereszt jelével megjelölte és megáldotta a gyermeket. És íme, a jelenlevők szeme láttára és hangos örvendezésére abban a pillanatban teljesen épen állott fel és tetszése szerint ide-oda járt^[99].

¹⁷⁶ Más alkalommal pedig, amikor Narniban járt, a város egyik polgára, bizonyos Péter nevezetű, éppen bénultan feküdt ágyában. Ő, midőn meghallotta, hogy Isten embere Narniba érkezett, megkérte a város püspökét, kegyeskedjék a magasságbeli Isten szolgáját az ő meggyógyítására elküldeni. Tudniillik annyira meg volt fosztva minden tagjának használatától, hogy csak nyelvét és szemét tudta annyira-amennyire mozgatni. Mikor boldogságos Ferenc hozzá járult, s a fejétől a lábáig megjelölte őt a kereszt jelével; a betegség abban a pillanatban elhagyta őt, és visszanyerte régi egészségét^[100].

¹⁷⁷ Gubbióban egy asszonnak mind a két keze össze volt zsugorodva úgy, hogy az égvilágon semmi munkát nem tudott végezni. Ez, mihelyt meghallotta, hogy Isten embere a városba jött, bánatos arccal és mély szomorúsággal azonnal eléje sietett, és esengve feléje tárta összezsugorodott kezeit. A szent könyörületre indult iránta; megfogta és azon nyomban meggyógyította kezeit. Erre az asszony nagy vidáman rögtön hazasietett, otthon saját kezűleg egy sajtot készített, és azt felajánlotta a szent férfinak. Az asszony bensőséges áhítatára való tekintettel letört belőle magának egy csipetet, a többit pedig visszaadta neki azzal, hogy odahaza családjával együtt fogyassza el^[101].

¹⁷⁸ Egyszer egy éjszakára Orte városába tért a szent. Egy Jakab nevű fiú, aki már hosszú idő óta összezsugorodva feküdt, szüleivel együtt gyógyulásért fordult hozzá. A hosszas betegség miatt ugyanis feje egészen a térdéig görnyedt, és ezenfelül több csontja el volt törve. Mihelyt azonban Szent Ferenc keresztet vetett rá, azonnal kiegyenesedett, tökéletesen kinyúlt és egészséges lett.

¹⁷⁹ Ugyanott egy embernek jó kenyérnagyságú golyvája volt, melyet a hátán, lapockái között viselt. Szent Ferenc érintésére azonban hirtelen és olyan tökéletesen megszabadult tőle, hogy híre-hamva sem maradt.

¹⁸⁰ A Cittá di Castelló-i kórházban mindenki jól ismerte azt az ifjút, aki bénasága miatt már hét esztendeje állat módjára a földön kúszott. Anyja gyakran könyörgött érte Szent Ferenchez, kérve őt, hogy csúszó-mászó fiának szerezze vissza járóképességét. Egyszer azután a szent elfogadta fogadását, és meghallgatta könyörgését. A szokatlan bilincsek egy pillanat alatt feloldódtak és a fiú visszanyerte tagjainak természetes használatát.

¹⁸¹ Rómában és környékén igen nagy hírben állott egy Praxedis^[102] nevű remetenő, aki az örök Jegyes iránti szeretetből már közel negyven esztendeje egy szűk szobába zárkózva élt. Szent Ferenc különös barátságára méltatta őt és - amit egyetlen asszonnyal sem tett - felfogadta az engedelmességre, azaz megengedte neki a rendi ruha, vagyis a habitus és a korda viselését. Történt egy napon, hogy bizonyos sürgős ügyek elintézésére cellájának lapos tetejére kellett

mennie; de valamilyen káprázatból elvétette a lépést, és a magasból a földre zuhant. Láb- és combtörést szenvedett, s ezenfelül válla is kificamodott. Mivel Krisztus szűz arája már sok esztendő óta nem látott emberi arcot és el volt szánva, hogy ezentúl sem lát, mint egy darab fa feküdt a földön, és segítség hiányában nem tudta, hová forduljon. Egy bíboros határozottan parancsolta, több szerzetes pedig ajánlotta neki, hogy hagyja el önkéntes börtönét és vegye igénybe valamely szerzetesnő szolgálatát, hogy elkerülje a halál veszedelmét, mely hanyagsága és nemtörődömsége mellett könnyen bekövetkezhetett. Ő azonban hallani sem akart erről és kézzel-lábbal tiltakozott az ellen, hogy csak a legkisebb mértékben is megsértse fogadalmát. Egy este teljes bizalommal borult az isteni irgalom számolya elé, és ilyen szavakkal kezdett panaszkodni boldogságos Ferencnek: "Szentséges atyám, te annyi emberen segítettél már szorult helyzetében, akit életedben nem is ismertél. Miért nem segítesz tehát rajtam, szerencsétlenül is, aki pedig életedben meglehetősen élveztem kegyedet? Mert látod, atyám, vagy meg kell változtatnom elhatározásomat, vagy pedig vállalnom kell a biztos halált." Miközben szívében és ajkán ilyen és hasonló beszédeket forgatott, és a szívét betöltő keserű érzésnek mély sóhajokban és hangos zokogásban adott kifejezést, hirtelen álom ereszkedett szemeire és önkívületbe esett. És íme, a kegyes atya dicsősége fényes öltözetében leereszkedett sötét börtönébe és édes szavakkal így kezdett hozzá beszélni: "Kelj fel, áldott lányom, kelj fel, ne félj! Fogadd teljes felépülésed jelét, és tartsd meg sértetlenül fogadalmadat!" Ezzel kézenfogva felemelte őt, de mindjárt utána eltűnt. Ő pedig egy ideig ide-oda forgott cellájában, és semmiképpen sem tudta megérteni, mit művelt benne Isten szolgája. Azt gondolta ugyanis, hogy látomása volt. Végül odament az ablakhoz, és ott megadta a szokásos jelet. Erre egy szerzetes rögtön odasietett, és az ámulattól magán kívül ragadtatva így szólt hozzá: "Mi történt veled, anyám, hogy így talpra tudtál állni?" Ő azonban még mindig azt hitte, hogy álmodik, és sehogyan sem akarta elhinni, hogy rajta kívül van ott valaki. Ezért tüzet kért. Mikor aztán tüzet hoztak, végre magához tért, és mivel semmi fájdalmat sem érzett, rendre elmondta, ami vele történt.

XVIII. fejezet

Egynémely más csodákról

¹⁸² A sabinai egyházmegyében egy nyolcvanéves anyókanak két lánya volt. Ezek közül az egyik meghalt, és halálakor csecsemő fiát szoptatásra életben maradt nővére hagyta. Később azonban férjétől ez is gyermeket fogant, és emiatt emlőjéből minden tej elapadt. Ilyen körülmények közt nem maradt senki, aki az árva kisdédnek gondját viselte volna, és szomjúságában legalább néhány csepp tejet nyújtott volna neki. A szegény öregasszony módfelel szenvedett unokája miatt; de hiába, nyomasztó szegénységében nem tudott hová fordulni segítségért. Közben a gyermek állandóan gyengült és fogyott, s nagyanyja együtt halódott vele. Szegény asszony állandóan a tereket és házakat róttá, és eget-földet betöltött panaszával. Egy éjszaka a kisdéd sírásának elhallgattatására szájába tette fonnyadt emlőjét, és egyúttal sűrű könnyhullatással tanácsért és segítségért esedezett boldogságos Ferenchez. Az ártatlan kor kedvelője azon nyomban megjelent, és szokott kegyességével segítségére sietett a segítségre szorulóknak. "Jó asszony - mondotta -, én vagyok Ferenc, akit az imént olyan bő könnyhullatással segítségül hívtál. Tedd csak emlődet a gyermek szájába, mert az Úr bőven ellát majd tejjel." Az anyóka habozás nélkül teljesítette a szent parancsát és íme, a nyolcvanéves emlők csak úgy ontották magukból a tejet. A dolgról hamarosan tudomást szereztek mások is; hiszen tulajdon szemük tett róla bizonyosságot. Mindnyájan csodálkozással látták, hogy a hajlott öregkor fiatalos hévvel telt el. A csoda láttára rengetegen sereglettek össze; ott volt többek közt a tartomány kormányzója is, aki saját tapasztalatából győződött meg arról, amit előbb a hír után hinni nem akart. Mialatt ugyanis ott állott, és a dolog

mibenléte iránt kérdezősködött, a ráncos anyóka egész tejpatákat zúdított rá, és ezzel futásra kényszerítette. Mindnyájan áldották tehát az Urat, aki ilyen nagy csodákat művelt egymaga^[103]. És egyúttal serény szolgálattal adóztak szolgálójának, Szent Ferencnek. A gyermek pedig gyorsan növekedett a csodálatos táplálékon, és fejlődésében hamarosan túlszárnyalta korát.

¹⁸³ Egy Márton nevű ember egyszer két ökrével a községtől messze eső legelőre ment legeltetni. Útközben azonban az egyik ökör véletlenül olyan szerencsétlenül törte lábát, hogy gyógyítására gondolni sem lehetett. Emberünk már bőrének lenyúzására gondolt; mivel azonban semmi alkalmas eszköz nem volt nála, előbb hazament. Elindulása előtt boldogságos Ferenc oltalmába ajánlotta az ökröt, nehogy, míg odajár, megegyék a farkasok. Másnap jókor reggel visszaindult az erdőbe, hogy az ott hagyott állatot megnyúzza. Ám az ökröt vígan legelészve találta. Törött lábát egyáltalán nem lehetett megkülönböztetni a másiktól. Márton hálát adott a jó pásztornak, aki ilyen jól gondját viselte állatának és visszaadta épségét.

¹⁸⁴ Egy másik amiternói embernek már vagy három esztendeje ellopták egy ökrét. Panaszával boldogságos Ferenchez fordult, és alázatosan leborulva segítségét kérte. Egy éjszaka aztán, mikor éppen javában aludt, egy hangot hallott, mely ezt mondta neki: "Kelj fel és menj Scoppitóba; onnét visszahozhatod ökrödet." A hangra felneszelt, módfölött álmélkodott rajta, de azután megint elaludt. Mikor másodszor is megismétlődött a látomás és újból hallotta a felszólítást, magára eszmélve mindenekelőtt megkérdezte, ki szólítja voltaképpen. "Én vagyok az a Ferenc - hallotta a feleletet -, akihez könyörögtél." Emberünk azonban még mindig félt, hogy csak káprázatot lát, s ezért megint teljesítetlenül hagyta a parancsot. De mikor harmadszor is szólította őt a hang, alázatosan engedelmeskedett a felhívásnak; elment Scoppitóba, ott épségben meglelte barmát, és mivel nagylelkűen visszaadták neki, hazavezette. És ezentúl úton-útfélen mindenkinek eldicsekedett az esettel, és egész életére hűséges szolgálójává szegődött Szent Ferencnek.

¹⁸⁵ Antrodocóban^[104] egyszer egy közrendű ember egy feltűnően szép tálát vásárolt, és azt azzal adta át feleségének, hogy úgy vigyázzon rá, mint a szeme világára. Egy szép napon az asszony szolgálója fogta a tálát, és beletette a kilúgozásra szánt ruhákat. A tál azonban részint a nap hevétől, részint a lúg marásától elrepedt, és teljesen használhatatlanná vált. A szolgáló remegve vitte a tál darabjait gazdasszonya elé, és inkább könnyeivel, mint szavaival elmondta neki a szerencsétlenséget. Az asszony nem kevésbé megijedt, és ismerve férje haragos természetét, biztosra vette az ütlegeteket. A cserépdarabokat egyelőre gondosan eldugta, és egyúttal segítségért és közbenjárásért esedezett Szent Ferenchez. És lám, a szent közbenjárására a szétesett részek ismét összeállottak, és a tál megint ép lett. Nagy lett ezen az öröm az egész szomszédságban; akik az imént még részvétellel viseltettek a kárt szenvedett iránt, most együtt örültek vele. Maga az asszony volt az első, aki férjének elmondta a csodálatos esetet.

¹⁸⁶ A márkai Monte dell'Olmóban egy embernek éppen, mikor meg akarta kezdeni a szántást, darabokra tört az ekevasa. Nagyon búsult emiatt; nemcsak az ekevas eltörését, hanem a napszám elvesztését is erősen fájalta. "Ó, boldogságos Ferenc - kiáltott fel -, segíts most rajtam, hiszen látod, milyen bizalommal vagyok irántad szerencsétlenségemben. Íme, évenként egy mérő gabonát adok testvéreidnek, és ezenfelül szívesen dolgozok nekik, ha most segítesz rajtam, amint már oly sok emberen segítettél." És lám, mire befejezte imádságát, az ekevas ismét egybe állott, és olyan tökéletesen összeforrott, hogy a törésnek még nyoma sem maradt rajta.

¹⁸⁷ Egy Máté nevű vicalvi klerikus halálos mérget ivott, és annyira rosszul lett tőle, hogy beszélőképességét is elvesztette, és már halálát várta. Egy pap váltig intette, hogy végezze el gyónását, de egyetlen szót sem tudott kipréselni belőle. Szívében azonban annál buzgóbban imádkozott Krisztushoz, hogy boldogságos Ferenc érdemeiért szabadítsa meg őt. És alig hogy nagy keservesen kiejtette boldogságos Ferenc nevét, az összes jelenlevők szeme láttára

kihányta a mérget.

¹⁸⁸ Anibaldi Transmundus római consulnak abban az időben, mikor a toszkánai Sienában a podesztai tisztet viselte, volt egy Miklós nevű kedves embere; akit főleg azért kedvelt, mivel az udvari szolgálatban mindig készségesnek mutatkozott. Ennek állkapcsát egyszer minden előzmény nélkül olyan súlyos baj támadta meg, hogy az orvosok biztosra mondták halálát. Egyszer azonban álmában megjelent neki Krisztus Szűzanya és megparancsolta neki, hogy tegyen fogadalmat boldogságos Ferencnek és haladéktalanul zarándokoljon el sírjához. Emberünk reggelre kelve hűségesen elmondotta álmát urának. Ez nagyon csodálkozott rajta, de egyúttal sietett minél előbb végére járni a dolognak. Hűséges emberével együtt tehát azonnal Assisibe indult és íme, Szent Ferenc sírjánál teljesen meggyógyultan kapta vissza barátját. Csodálatos volt maga a meggyógyulás is, de még csodálatosabb a szent Szűz leereszkedése; hogy ilyen mélységes részvétet kegyeskedett mutatni a beteg iránt, és ennyire felmagasztalta szentünk érdemeit.

¹⁸⁹ Szentünk egyformán segítségére volt minden hozzá fordulónak, és nem tett különbséget az emberek bajai közt. Spanyolországban, San Facundóban^[105] egy embernek egy cseresznyefa állott a kertjében, mely évről évre meghozta a maga termését, és nem csekély hasznot hozott gazdájának. Az egyik évben azonban elszáradt a fa, és még gyökerei is kivesztek. Ezért gazdája ki akarta vetetni. Szomszédja azonban biztatta, hogy inkább bízsa a fa sorsát boldogságos Ferenc gondjára. Megtette. És csodák csodája! Mikor eljött az ideje, a fa kihajtott, kilombosodott, kivirágzott, gyümölcsöket érlelt, és meghozta a szokott hasznot. Gazdája hálából ezért a nagy kegyért a fa termését minden esztendőben a testvéreknek engedte át.

¹⁹⁰ Villasilosban^[106] egyszer a férgek nagy pusztítást vittek végbe a szőlőkben. A lakosok egy domonkosrendi szerzeteshez fordultak ellenszerért a pusztító férgek ellen. Ő azt tanácsolta nekik, hogy tetszés szerint válasszanak ki két szentet, és utána sorsvetéssel döntsék el, hogy kettőjük közül melyik lesz alkalmasabb patrónus a féregjárás ellen. A lakosok választása Szent Ferencre és Szent Domonkosra esett. A sorshúzásnál Szent Ferenc neve került ki győztesen. Mindnyájan hozzá fordultak tehát könyörgésükkel; és közbenjárására azonnal megszűnt a csapás. Azóta különös tisztelettel viseltetnek a szent iránt, és rendjét is meleg szeretettel veszik körül. A szőlőcsoda emlékére minden esztendőben külön alamizsnát adnak a testvéreknek.

¹⁹¹ Palencia közelében egy pap gabonáját magtárban tartotta. Szerencsétlenségére azonban a magtárt minden esztendőben a zsiszikeknek, vagyis a gabonaférgeknek megszámlálhatatlan sokasága lepte el. A papnak, miközben nagy vesztesége láttán megfelelő ellenszer után kutatott, az a gondolata támadt, hogy magtára őrzését boldogságos Ferenc gondjára bízsa. És alig hogy elgondolta ezt, kevéssel rá az összes férgeket a magtáron kívül egy halomba hányva és megdögölve találta. És azontúl sohasem érte hasonló csapás. Ezért hálából könyörgése meghallgatásáért és a vett jótétemény viszonzásaként Szent Ferenc iránti szeretetből gabonájából minden esztendőben alamizsnát juttatott a szegényeknek.

¹⁹² Abban az időben, mikor az apuliai tartományt a sáskajárás szörnyű csapása pusztította, Petramala község földesura földjét boldogságos Ferenc pártfogásába ajánlotta. És valóban, az ő földje teljesen ment maradt az átkozott veszedelemtől, holott körülötte mindent megemésztett a sáskahad.

¹⁹³ Egy galetai nemes asszonynak emlői közt veszedelmes sipoly^[107] támadt, mely bűzével és állandó fájásával tömérdek szenvedést okozott neki. S ráadásul semmi gyógyító szert nem talált ellene. Egy napon a testvérek templomába ment imádkozni. Ott egy könyvet látott, mely boldogságos Ferenc életéről és csodatételeiről szólt^[108]. Nagy érdeklődéssel böngészte végig tartalmát. Miután így megismerte a tényállást, sűrű könnyhullatás között felemelte a könyvet és a beteg helyhez érintette. Közben ezt mondotta: "Ó, Szent Ferenc, amilyen igaz az, ami ebben a könyvben rólad írva áll, olyan igazán szabadíts meg engem most szent érdemeidért

ettől a nyavalyámtól." Miután egy ideig még sírdogált és imádkozott, a könyv elmozdításával egyidejűleg olyan tökéletesen meggyógyult, hogy azontúl a sebhelynek még nyoma sem látszott.

¹⁹⁴ Ehhez hasonló eset történt Görögországban: egy apa súlyosan sebesült fiáért ostromolta könyörgéseivel Szent Ferencet. "Isten szentje - mondotta -, ha igazak azok a csodák, melyeket világszerte beszélnek rólad, Isten dicsőségére hadd tapasztaljam meg én is fiamon kegyességedet." És abban a pillanatban felszakadt a kötés és a sebből valamennyiük szeme láttára genny folyt ki; a fiú húsa pedig annyira megszilárdult, hogy bajának semmi nyoma sem maradt.

¹⁹⁵ Az egyik testvér még boldogságos Ferenc életében valami borzalmas betegségben szenvedett. Gyakran egész testében görcsösen vonaglott úgy, hogy minden tagja mintegy körben forgott. Néha egész testében kinyúlt, és megmerevedve vállig felhúzott lábakkal embermagasságra felvetette magát; azután hirtelen a földre esett és tajtékozva fetrengett. A szent atya végre megszánta betegségét, és miután imádkozott érte, a kereszt jelével olyan tökéletesen meggyógyította őt, hogy betegségének káros következményét soha többé nem érezte^[109].

¹⁹⁶ A boldogságos atya halála után egyik rendi testvérünk az ágyékában támadt sipoly következtében olyan súlyosan megbetegedett, hogy végül a gyógyulás minden reményéről lemondott. Mikor egy alkalommal előljárójától engedélyt kért boldogságos Ferenc sírjának meglátogatására, az előljáró magtagadta tőle az engedélyt, mert attól félt, hogy az út fáradsalmaitól még nagyobb veszedelemnek teszi ki magát. Ez természetesen lehangolta a testvért. Egy éjszaka azonban megjelent neki Szent Ferenc és így szól hozzá: "Fiam, ne szomorkodjál többé, hanem inkább vesd le a rajtad levő bőrruhát a sebeden levő flastrommal együtt, tartsd meg a regulát és azonnal meg fogsz gyógyulni." Reggelre kelve a testvér mindent úgy tett, ahogyan a szent parancsolta neki és rögtön meggyógyult^[110].

¹⁹⁷ Egy ember a fején súlyos nyíllövést szenvedett. Az orvosok nem tudtak rajta segíteni, mert a nyíl a szemüregen át hatolt be és ott maradt a fejben. Emberünk ekkor alázatos könyörgéssel boldogságos Ferenchez fordult. És alig hogy lenyugodott és elszenderült, máris hallotta boldogságos Ferenc hangját, mely meghagyta neki, hogy koponyájának hátsó részén távolíttassa el a nyílveesszót. Mindent pontosan úgy tett, ahogyan álmában hallotta, és minden fájdalom nélkül megszabadult a nyíltól^[111].

XIX. fejezet

Végső befejezés Szent Ferenc csodáihoz

Így erősítette meg Krisztus Urunk kísérő csodajeleivel mindazt, amik az ő szentjéről és a mi atyánkról megírtak és előadattak. Bizonyára fonák dolog volna emberi ítéletnek alávetni azt, amit isteni csoda igazolt. Ezért én, a mondott atya kicsiny fia, alázattal kérek mindenkit, hogy az előadottakat készségesen fogadják és tisztelettel hallgassák. Mert ha nincsenek is megfelelő külső köntösbe öltöztetve, az elmondottak tárgyuknál fogva minden tiszteletet megérdemelnek. Ne vessék meg tehát az elbeszélő együgyűségét, hanem tekintsék inkább igazságra törekvését, odaadó buzgóságát és kitartó munkáját. Nem tudunk mindennap új dolgokat kitalálni, a négyyszöget nem tudjuk körré változtatni, s az idők és kívánságok változatos sokféleségét nem tudjuk egyetlen munkában kielégíteni. Nem azért fogtunk e könyv megírásába, hogy hiúságunkat elégítsük ki vele, és nem a magunk tetszéséből merültünk bele az adatok gazdag sokaságába, hanem elsősorban esengő testvéreink türelmetlen sürgetésére és előljáróink parancsára fogtunk bele. Jutalmat érte Krisztus Urunktól várunk, töletek pedig, testvérek és atyák, imádságot és szeretetet várunk. Legyen tehát úgy! Ámen!

Vége a könyvnek. Krisztusnak legyen érte dicséret és dicsőség!

Jegyzetek

Szent Ferenc csodái

^[1] Celano nyitva hagyja, hogy ki ennek a mondatnak az alanya: Isten, Ferenc vagy talán a világ?!

^[2] Bölcs 18,14

^[3] Bölcs 18,15

^[4] Mt 19,30

^[5] Mal 4,6

^[6] Ti. a kisebb testvérek és a szegény úrnők rendjének.

^[7] Mt 6,26

^[8] Lk 9,3; 10,4; ApCs 18,25

^[9] Róm 4,18

^[10] Róm 4,19

^[11] 1Kor 1,25

^[12] Ez 17,6-7

^[13] Az öt marokkói vértanú 1220. január 16-án, nyolc másik testvér 1227. október 10-én Ceutában, ketten pedig 1231-ben Valenciában szenvedtek vértanúhalált, valamennyien a móroktól.

^[14] Páduai Szent Antalt 1232-ban, Árpádházi Szent Erzsébetet és Rogerius da Todit 1235-ben avatták szentté.

^[15] Róm 7,24

^[16] Én 5,6

^[17] 1Cel 22

^[18] 1Cel 48

[19] Legjobb példa erre Leó testvérhez intézett levele, mely eredetiben maradt reánk.

[20] vö. Zsid 5,8

[21] A zsoltó est, befejező imaórája.

[22] 1Tessz 5,5

[23] Lásd 2Cel 166

[24] Lásd 2Cel 46

[25] Ez 6,3

[26] Lásd 2Cel 167

[27] Lásd 2Cel 168

[28] Lásd 2Cel 170

[29] Lásd 2Cel 171

[30] Vö. 1Cel 55

[31] 2Cel 43

[32] 2Cel 44

[33] Jakoba asszony a Frangepán családhoz tartozó Settesoli Gracián özvegye volt. Szent Ferenc haláláig Rómában élt, azután Assisiben telepedett le, ott is halt meg, és az alsó bazilikában van eltemetve.

[34] Zsolt 147,20

[35] Jakoba idősebbik fia, 1226-ban már inkább fiatalember volt.

[36] Józs 23,14

[37] 2Kir 24,17

[38] Siracusa közelében.

[39] Ceprano és Ceccano között.

[40] Szám 14,5

[41] Szójáték: terrestre naufragium - caeleste suffragium.

[42] Latium tartományban, a Tirrén-tenger partján.

- [43] 1922 óta Tarquinia.
- [44] Szójáték: fusioni confusio succedit
- [45] Szójáték: successit confusioni refusio gaudiorum
- [46] Kétségtelenül Celanói Tamás testvérnek.
- [47] Az ókori Fregellae a Liris folyó mentén.
- [48] Szicíliában, a siracusai tartományban.
- [49] Bölcs 15,11
- [50] A János evangéliumhoz írt magyarázatából (PL 35,1602)
- [51] Apuliában, a Monte Gargano északi lejtőjén.
- [52] Volterra és Poggibonsi között.
- [53] Castrogiovanni tartományban.
- [54] A szent kenet feladását követő imádság.
- [55] Calabriában.
- [56] Szicília észak-nyugati partján.
- [57] Lásd: 1Cel 140
- [58] Lásd: 1Cel 141
- [59] Arpinum Marius és Cicero szülővárosa Latiumban.
- [60] Sora és Arpino között.
- [61] Szent Ferenc egyik kedves remetesége.
- [62] Apuliában
- [63] Perfectus: tökéletes. Valószínűleg egy kathar eretnek.
- [64] Ez 4,16
- [65] Zsolt 31,6
- [66] Nec tali nisu parere, sed perire.
- [67] Franciaországban, Tours-tól északra.

[68] Péld 31,19

[69] A quaracchi kiadók szerint a Campania maior elnevezés a Campania Felixre, vagyis a mai Terra di Lavoro-ra vonatkozik.

[70] Spanyolországban, az aragoniai tartományban.

[71] Lásd bővebben 1Cel 63.

[72] Iseo a Brescia tartományban a Lago d'Iseo mellett fekszik.

[73] 1248-ban római provinciális volt.

[74] Zsolt 146,3

[75] 1230. május 25-én.

[76] A via Appia mentén.

[77] Az albanói hegyek déli lejtőjén.

[78] Mt 11,25

[79] Lásd 1Cel 144

[80] Megvilágosult

[81] Lásd 1Cel 147-148

[82] Bölcs 11,17

[83] Zsolt 108,7

[84] Lásd 1Cel 136

[85] Lásd 1Cel 136

[86] Lásd 1Cel 136

[87] Lásd 1Cel 136

[88] Lásd 1Cel 136

[89] Lásd 1Cel 149

[90] Lásd 1Cel 149

[91] Lásd 1Cel 149

[92] Lásd 1Cel 146

[93] Lásd 1Cel 146

[94] Lásd 1Cel 137

[95] Lásd 1Cel 69, itt Illés testvér említése nélkül.

[96] A quaracchi atyák gyanítása szerint Aquila.

[97] Lásd 1Cel 135

[98] Lásd LM 12,9

[99] Lásd 1Cel 65

[100] 1Cel 66

[101] Lásd 1Cel 67

[102] Praxedis "religiosa" volt, de ezt a szót itt nem szabad apácának fordítani. Egyedül élt házában. A reneszánsz korig sok hozzá hasonló remetenő élt.

[103] Zsolt 102,20 és 135,4

[104] A régi Interocrium, Rieti és Aquila közt.

[105] Ma Sahagún, Kasztíliában.

[106] Ókastíliában a palenciai tartományban.

[107] vö. 1Cel 145

[108] Célzás a szerző Első Életrajzára.

[109] Lásd 1Cel 68

[110] Lásd 1Cel 145

[111] Lásd 1Cel 143